

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Disputatio II. De Materia & Forma Eucharistiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

Quest. 1. Qua sit Materia & qualiter præsens esse debeat. 247

Unde eatenus non sumunt laici fideles Sacramentum Eucharistiæ integrum; et si re ipsa sumant Christum integrum sub singulis speciebus contentum, & juxta plurimos Doctores (de quo tamen infra) non minorem participant gratiam, quam si sub utraque specie communicant.

Petes an hoc Sacramentum in pluribus hostiis seu formulis sit numero multiplex? Resp. bono sensu posse dici unicum; tum ratione unius seu ejusdem objecti per species significati seu in illis contenti: tum quia præcipua seu nobilissima pars essentialis ubivis est eadem, nempe Corpus & Sanguis Christi. Immo unicum dici debet ab iis, qui docent Sacramentum Eucharistiæ in recto tantum dicere Corpus & Sanguinem Christi sub speciebus: cum enim sic non multiplicaretur illud quod nomen Eucharistiæ in recto importat, consequenter non multiplicaretur Sacramentum seu nomen illius; adeoque non forent in pluribus hostiis dicenda eite plura numero Sacramenta seu plures Eucharistiæ. Quamvis quod rem spectat, verè sint plura numero symbola sensibilia, & consequenter plura aggregata (ad quorum pluralitatem seu distinctionem sufficit alicujus essentialiter inclusi diversitas) quibus convenit essentialis ratio Eucharistiæ.

Inhærendo tamen sententiæ asserenti, quòd Eucharistiæ non solum adæquatè involvat species consecratas, aut certè illas simul cum Corpore & Sanguine Christi, sed etiam eandem in recto connòtet, dicendum est in rigore multiplicari numero hoc Sacramentum propter multiplicationem hostiarum, non solum quoad rem (multiplicatà enim totà essentià aut parte essentiali multiplicatur ipsum totum) sed etiam quoad denominationem, ut sint dicendæ plures Eucharistiæ, uti sunt plures hostiæ seu species, quas in recto denominat. Dum equidem plures hostiæ per modum unius sumuntur simul, sicut tunc in actu secundo coalescunt in unum convivium sive ferculum, & in unam significationem ejusdem gratiæ, ita etiam in unum Sacramentum: sicut diversæ partes hæderæ sunt diversa signa in actu primo sufficientia ad significandum; & tamen in unum fasciculum collectæ, & sic appensæ, sunt tantum simul unicum signum. Idem moraliter loquendo dici posset de pluribus hostiis in eodem ciborio contentis; sicut dum homogenii cibi in eadem lance exhibentur & ab eodem sumuntur, dicuntur unus cibus. Sed hoc totum pertinet ad modum loquendi quodammodo arbitrarium.

DISPUTATIO SECUNDA

De Materia & Forma Eucharistiæ.

QUESTIO I.

Qua sit Materia, & qualiter præsens esse debeat?

DICO I. Materia ex qua Eucharistiæ est panis & vinum. Est de fide ex Florentino in Decreto de Armenis. Patet etiam ex Matth. 6. Marci 14. Luca 22. ubi Christus in institutione hujus Sacramenti dicitur accepisse panem &c. & post consecrationem calicis dixisse reserter: *Non bibam de hoc genimine vitis: sed* (ut Lucas habet) *generazione vitis*; quo indicatur fuisse vinum in calice. Et quamquam hæc veritas non posset ex Evangelio probari; tamen factis indubitata redditur ex traditione & unanimi consensu Ecclesiæ, nec ut hoc tempore nequidem Hæretici eam negent.

Congruentiæ sunt. Prima, quòd panis & vinum sint aptissima ad significandum spirituale convivium; utpote cibus & potus hominis maximè naturalis, & in convivio adhiberi solitus. Secunda, quia optimè significant hujus Sacramenti effectus: nam sicut ex multis granis unus panis con-

ficitur, & ex multis uvis vinum confluit; ita per hoc Sacramentum, multi fideles, tum inter se, tum cum suo capite Christo perfectissimè uniuntur. Tertia: quia sicut panis confortat, & vinum recreat; sic Christus (ut pulcherrimè cecinit D. Thomas) *dedit fragilibus corporis ferculum, dedit & tristibus sanguinis poculum.*

DICO II. Panis & vinum ut possint consecrari, debent sic esse præsentia consecranti, ut per pronomem *hic*, & *hoc* in forma positum verè & propriè designentur. Ita omnes Theologi. Ratio est: quòd formæ Sacramentorum debeant esse veræ in proprio & communi sensu; qualiter vera non esset forma consecrationis, nisi materia tali modo esset præsentis: cum enuntiatio continens pronomem demonstrativum *hic*, vel *hor*, designet rem præsentem, adeoque ad veritatem requirat præsentiam illius. Confirmatur: quia alioquin posset quis consecrare panem absentem, v. g. in alia urbe, immo in quovis loco positum; quod est absurdum.

Adverte pronomina *hic*, *hec*, *hoc* diversimodè sumi. Primò à Dialecticis subinde ad significandum, quòd nomen cui præ-

2.
Materia consecranda quæ debeat esse præsentis

3.
Pronomina hic, hæc

hoc quadrupliciter sumi possit,

ponuntur, accipiatur pro re singulari, ubi-
cumque illa sit. Secundo frequenter ad de-
signandam vocem sive significatum vocis
ultimò in oratione designatum. Tertio ad
signandam rem aliquam, præsentem quidem
aliquatenus, sed aded imperfectè, ut opus
sit adhibere adhuc aliud signum, v. g. ex-
tensionem digiti. Quarto ad designandam
rem tam propinquè & perfectè præsentem,
ut non sit opus signo ulteriori. Cum verò
per formam consecrationis significetur res
proprie & verè præsens, idque præcisè ab-
que alio signo (cum nullum tale ultra for-
mam Christum instituerit) idcirco debet
materia consecrandæ esse verè & proprie
præsens. Sicut autem in aliis moralibus dif-
ficile est terminum in indivisibili assignare,
sic etiam difficile est assignare vicinitatem
quæ præcisè requiritur, & distantiam quæ
admittitur circa præsentiam rei consecran-
dæ. Communis regula est, requiri & suffi-
cere, quòd res consecranda sit aded vicina,
ut morali hominum iudicio censeatur præ-
sens, & tamquam talis per pronomen *hic*,
vel *hoc* demonstrari. Debet autem, ob rever-
entiam Sacramenti summo opere caveri om-
ne dubium de sufficientia præsentia: quod
fiet, si regulæ Ecclesiasticæ usulque com-
munis oblerentur.

Quartus accipiendi modus est ad sensum præsentis loci.

Regula Communis.

4. Materia consecrata non debet à se percipi per sensum.

Hostia consecrari possunt in pixide clausa.

Ex his sequitur I. non esse necessarium,
ut panis & vinum actu videantur, vel manu
aliove sensu percipiantur, vel verba eò us-
què percingant: quia hæc sunt impertinen-
tia, ut materia sit moraliter præsens & de-
monstratur. Immo in pixide clausa possent
hostiæ consecrari, juxta Doctores commu-
niter: etsi ex præscripto Missalis debeat
discooperiri ad clariorem significationem.
Sunt enim moraliter satis præsentès ratio-
ne sui ordinarii continentis, in quo sensibi-
liter à sacerdote, vel eo conscio à ministro
sunt prius præparatæ, & loco congruo posi-
tæ cum intentione eas consecrandi. Quem-
admodum etiam in cumulo hostiarum in-
feriores sunt satis præsentès ratione superio-
rum. Quare ob moralem certitudinem
juxta Doctores non est faciendâ reconse-
cratio, si per oblivionem pixidis sub conse-
cratione clausa manserit. Quod etiam in fa-
cti contingentiâ interdum resolvi. Quàm-
vis *Marchant Tom. 2. Tract. 2. p. 2. Tit. 4. q. 2. §. 2. dub. 2.* nolit sic spontè facientes ex-
cisare à mortali, non ob Rubricæ trans-
gressionem, sed ob negligentiam omnimo-
dæ certitudinis moralis præsentia & in-
tentionis ut ad illas hostias terminatæ. De
neutro tamen subest ratio moralis dubii.
Aliàs sanè necessaria foret conditionata
reconsecratio.

5. Materia nimis remota aut lateri post parietem non po-

sequitur II. non valere consecratio-
nem, si panis & vinum sint valde remota
à consecrante, aut lateant post parietem;
immo juxta Varios etiam si sub mappa al-
taris. Idem est de pane post tergum cele-

brantis posito, nisi sciam à consecrante
tangeretur, vel tangi posset. Quorum ratio
est, quòd morali iudicio materia non cen-
seatur præsens, nec demonstrari per pro-
nomen *hic* vel *hoc*. Aliud est, si plures ho-
stia consecrentur in uno cumulo: etsi enim
inferiores lateant sub superioribus, cense-
tur tamen satis præsentès per superiores ra-
tione interiorum magis elevatas.

Sequitur III. si primâ voce *hoc* inchoatâ
super hostia principali apponantur aliæ ante
finem formæ, eas minime consecrari: res-
pectu earum enim pronomen *hoc* non po-
test verificari. Idem est, si ante finem for-
mæ quædam hostiæ subducantur: nam pro-
nomen *hoc* dicit ordinem ad verba sequen-
tia, & requirit, ut materia sit præsens, quam-
diu formâ durat.

Sequitur IV. si materia sit adeo magna,
ut non possit tota esse præsens ad hoc ut
demonstratur ad sensum, non posse illam
consecrari pro ea parte, quâ deficit ista præ-
sentia & demonstrabilitas, v. g. totum ma-
re, aut lacum longè protensum, si in vinum
converteretur: nam tam vastum corpus non
censeatur totum præsens ad sensum, ob præ-
sentiam alicujus suæ partis. Alioquin juxta
Doctores communiter contra Nounillos
antiquiores sola magnitudo nimia per se
non officit consecrabilitati: cum supponatur
esse v. g. panis sufficienter præsens, ut im-
plicitè demonstratur ad sensum per *ly hoc*,
sicque verificetur forma, & aliunde con-
stet, quòd sit materia consecrationis, ut pa-
tet ex generali definitione Conciliorum.
Potestas etiam consecrandi à Christo est in-
definitè concessa; neque ex aliquo solido
fundamento potest conjici, esse quoad hoc
restrictam.

Nec obstat, quòd inconueniens sit con-
secrare quamvis vastam materiam, nec ac-
commodatam fini institutionis, scilicet usui
Sacramentali hominum. Nam non omne
inconueniens invalidat consecrationem.
Quid si enim malevolus quotidie circumeat
officinas omnes, & consecret omnem pa-
nem successivè? numquid erit idem incon-
ueniens? Itaque per repetitas consecratio-
nes mediocrium materiarum poterit incur-
ri idem inconueniens. Sufficit, quòd inhi-
beat Christus, ne ista fiant: sicut inbibet,
ne quis ad finem magiæ hostiam consecret,
vel ad eam conculcandam & comburenti-
dam; & tamen factum valeret, etsi non ac-
commodum sit ipsi institutionis.

Similiter consecrari potest quævis par-
va quantitas, dummodo sit sensibilis juxta
Doctores communiter. Si autem ob suam
parvitem esset naturaliter insensibilis, ad-
hoc posset consecrari, si visus consecrantis
supernaturaliter eleuetur ad illam viden-
dum. Idem est, si fiat sensibilis conjuncta
aliis quasi in cumulo.

Si tamen foret aliqua aded exilis, ut non
posset

posset sub sensum cadere, adeoque nec ad sensum demonstrari, consequenter consecrari non posset, nisi per aliquid sibi adjunctum fiat sensibilis ac demonstrabilis; ut censent plerique Doctores.

Nec obstat, quod si talis particula post consecrationem separaretur, maneret consecrata; adeoque videatur etiam posse separatum consecrari, cum Sacramentum semper debeat esse signum sensibile. Nam ad rationem Sacramenti sufficere videtur, quod aliquid sit per se sensibile, quamvis per accidens sensu percipi non valeat: ad consecrationem autem requiritur, quod ita sit sensibile, ut actu possit demonstrari; ad quod necessaria est praesentia sensibilis.

QUESTIO II.

An panis debeat esse triticeus?

NOTA panem late sumptum ex triplici rerum genere posse confici. Primo ex fructibus arborum, ut castaneis, amigdalibus &c. Secundo ex leguminibus, ut fabis, pisibus &c. Tertio ex granis, quae generali nomine frumenta dicuntur, & sunt illa quae culmos & aristas proferunt, ut triticum, spelta, secale seu siligo, avena, hordeum, panicum &c. Est autem planè extra controversiam, panem ex quibusvis fructibus vel leguminibus confectum non esse materiam aptam consecrationi. Sed quaestio est ex quo genere frumenti debeat hoc Sacramentum confici?

Resp. & Dico solus panis triticeus est materia sufficiens hujus Sacramenti. Ita communiter Theologi contra Gabrielem existimant non sufficere panem ex quovis genere frumenti confectum: & contra Cajetanum qu. 74. art. 3. existimantem posse hoc Sacramentum confici ex quovis frumento, ex quo fit panis, qui absolute & sine additamento sic vocatur: quod tamen (teste Suarez disp. 44. sect. 1.) in Romana impressione operum D. Thoma est expunctum.

Conclusio satis aperte probatur ex Florentino sup. dicente: Tertium est Eucharistiae Sacramentum, cujus materia est panis triticeus, & vinum de vite.

Nec satisfacit, qui respondet Concilium panem triticeum vocare materiam, eò quod sit praecipua & convenientissima materia: nam clarè loquitur de materia essentiali. Quod vel inde patet, quod simili planè modo loquatur de vino ex vite, quod cum sit omnino essentiali, erit similiter panis triticeus. Deinde eodem modo dici posset, aquam naturalem non esse materiam essentiali Baptismi, sed tantum magis congruam. Denique aliter loquitur Concilium de aqua miscenda, eò quod nimirum non sit materia essentialis.

Quo circa censendum est, vetera Concilia & Pontifices ac Patres, cum dixerunt, De eadem materia esse panem ex frumento confectum, frumenti nomine intellexisse triticum; quod inter frumenta est potissimum, & pro quo non raro stat simpliciter nomen frumenti, etiam in Scriptura Gen. 42. & 44. Jeremia 41. (ubi frumentum contra hordeum distinguitur) & alibi. Et specialiter in locis, quibus hoc Sacramentum fuit adumbratum sub nomine frumenti, potissimum intelligitur triticum, Psal. 80. Cibavit eos ex adipe frumenti. Et Zacharia 9. Quid enim bonum eius est, & quid pulchrum eius, nisi frumentum electorum? ubi Hieronymus: Frumentum (inquit) electorum nos intelligimus Dominum Salvatorem, qui loquitur in Evangelio, Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit &c. De hoc tritico efficitur ille panis, qui de caelo descendit. Itaque aliae etiam auctoritates agunt de eo genere frumenti, ex quo hoc Sacramentum in Ecclesia confici solet: in qua nullus umquam fuit usus alterius frumenti quam tritici, aut alterius panis quam triticeus. Ut merito dicatur in Catechismo Romano cap. de Eucharistia. §. 12. Nihil panis, nisi triticeus, aptus ad Sacramentum materiam putandus est: hoc enim Apostolica traditio nos docuit, & Ecclesiae Catholicae auctoritas firmavit. Quam proinde traditionem Florentinum supra clarius declarasse putandum est.

Ratio congruentiae est, quod solus panis triticeus sit communiter usualis; alterius enim usus solùm est propter defectum tritici. Deinde idem est aptissimus ad hominem roborandum & consequenter ad significandum robur quod homini per Eucharistiam confertur.

Sed valde dissentiunt Doctores, quanam genera frumentorum sint verè triticum. Nam siliginem, far, & speltam multi putant essentialiter esse triticum (de hordeo, avena, mili & similibus granis communiter omnes negant) & panem inde confectum esse materiam hujus Sacramenti; alii plures negant. Quaestio praecipue forte oritur inde, quod praedicta nomina ubique non idem significant, nec praedicta frumenta eodem modo in omnibus regionibus nascuntur. Quidquid sit, tamquam certum tenendum est, ex illo solo frumento confici certam hujus Sacramenti materiam, quod in quavis regione à peritis certo judicatur esse triticum: omnem autem aliam materiam esse vel absolute insufficientem, vel saltem dubiam. Quod satis est, ut quilibet ab ea sub gravi peccato teneatur abstinere: cum vix possit occurrere tanta necessitas, quae usum materiae dubiae excuset ab irreverentia.

Alioquin satis probabile est speculativè loquendo siliginem, prout nunc communiter sumitur, pro frumento quodam minus praestanti, quam sit triticum, esse verè triticum, differens tantum accidentibus ab alio speltâ.

II. De eadem materia intelligenda sunt dicta Veterum.

Ut proinde hoc sit triticeus, aptus ad Sacramentum materiam.

Congruentia est materia.

12. De quibusdam generibus frumentorum, an sint sub essentialiter triticum, controversatur.

Quid servandum in praxi.

13. Quid speculativè videatur de siligine & speltâ.

ob

ob soli siccitatem seu sterilitatem, ob quam etiam usitatum triticum degenerat in skiginem. Quare hanc esse materiam aptam consecrationis censet *D. Thomas* & plures alii. Idem probabile videtur *Henriquez, Estio, Soto, Prapostio* & aliis contra *D. Thomam, Vasquez* & alios, de spelta, quæ videtur naturam tritici participare, & odore, sapore, ac efficaciam parum à tritico differre. Idem est de farre juxta eosdem Auctores. Immo (inquit *Prapostio* qu. 74. art. 3. n. 23.) nisi Auctores Sententiæ alterius (pro qua refertur *D. Th. Vasquez* & alii) aliter illud nomen sumant quam communiter sumatur, non videtur posse subesse ulla dubitatio: cum far sit delicatissima species tritici. Quare crediderim esse diversitatem in significatione nominis: far enim sumitur etiam pro spelta; quæ est materia dubia.

Quid de farre.

14. Non sufficit farina triticea,

Sed debet sic coqui, ut in de fiat panis usualis.

15. Debet quoque esse subacta, non melle, aqua rosacea &c. sed naturali aqua.

Quid censendum de amylo.

Notandum hic, non sufficere ad materiam hujus Sacramenti, quod sit farina triticea, sed insuper debere sic esse coctam. ut sit verus & propriè dictus panis: cum Scriptura & Concilia loquantur de pane simpliciter; quod indubiè de propriè dicto pane est intelligendum.

Hinc sequitur I. massam farinæ subactam aquæ, sed nondum coctam, aut etiam elixam, aut frixam in sartagine, non esse aptam materiam, sed debere esse coctam igni per modum assationis, in furno, sub cinere, ferro calido, aut simili modo: alioquin non erit verus & propriè dictus ac usualis panis secundum moralem æstimationem; esto fortasse specie physica ab eo non differat.

Sequitur II. panem debere confici ex aqua naturali & farinâ; alioquin non dicitur propriè usualis panis, sed potiùs pasta vel cum addito, panis dulciarius. Hinc juxta Theologos passim non valebit, si farina sit subacta butyro, lacte, saccaro, melle, aquâ rosacâ, dum videlicet in notabili quantitate adhibentur. Si autem aliquid ex prædictis miscatur aquæ naturali in modica quantitate, sicut in morali æstimatione manet usualis & verus panis, sic validè consecratur. Prout etiam satis probabiliter manet confectus cum lacte. Quod est valde frequens apud pistores. Nec panis sic confectus cenletur placenta, sed usitatus panis. Peculiaris est difficultas de Amylo, quod fit expressione medullæ ex tritico madido, quæ postea exsiccata vertitur in farinam ex qua fit panis: qui tamen non censetur usualis, ideoque communiter Doctores contra Nonnullos existimant non esse materiam aptam consecrationis: quidquid sit de identitate specifica seu mutatione substantiali; quæ non solum hic attendenda est, sed etiam quid sit in ordine ad moralem æstimationem hujusmodi panis. Quoad praxim verò, etsi panes hoc vel aliquo alio modo ex præmissis probabiliter valerent, tenenda est via securior citra necessitatem ob re-

verentiam tanti Sacramenti, ac ritum Ecclesiæ.

QUESTIO III.

An panis debeat esse azymus, an fermentatus?

DICO I. Ad validam hujus Sacramenti consecrationem perinde est, si panis sit azymus siue fermentatus. Ita Theologi communiter, & definivit *Florentinum in Lateris Unionis* dicens: *Definimus in azymo, siue fermentato pane triticeo, corpus Christi veraciter confici, Sacerdotisque in altero ipsum Domini Corpus consecrare debere, unumquemque scilicet juxta suam Ecclesiam, siue occidentalis, siue orientalis consuetudinem.* Ratio est: quia uterque verè & propriè est & dicitur panis, & in Scriptura ita absolute vocatur; ut de azymo patet *Lucæ 24* ubi Christus in castello Emmaus dicitur simpliciter panem accepisse in manibus; qui tamen panis fuit azymus, cum illo die (qui unus erat ex diebus azymorum) nullus posset esse panis fermentatus in mensis aut domibus Judæorum. Idem patet in pane, quo Christus ad consecrandum usus est. De fermentato nulla est ratio dubitandi: cum is sit maximè usualis & propriè panis.

Conclusio hæc fuit extra controversiam in tota Ecclesia usque ad annum 1053, Circa quem *Michael Cerularius* Patriarcha Constantinopolitanus incepit Latinos vocare *Azymitas*, & Latinam atque Apostolicam Ecclesiam palam damnare, eò quod in illa panis azymus consecraretur. Ut patet ex *Leone VIII. vulgò IX. Epist. 1. ad eundem Michaellem c. 5.* Quem Græci Schismatici secuti consecrationem in azymo irritam docuerunt.

Fundant se I. in factò Christi, quem in fermentato consecrasset putant: sed contrarium patet ex *disp. præc. q. 2.* ubi ostendimus hoc Sacramentum à Christo institutum esse ad finem Lunæ dicimæ quartæ; à quo tempore usque ad vigesimam primam ejusdem mensis ex gravissimo Legis præcepto, nullus panis fermentatus permittebatur in mensis aut domibus Judæorum: ut patet *Exodi 12.* & alibi. Unde potiùs constat Christum non in fermentato, sed in azymo consecrasset; ut rectè probat *Leo IX.* in alia Epistola (quæ est in ordine sexta apud *Siniam*) ad præfatum *Michaellem*. Et quamvis Christus in fermentato consecrasset, non ideo azymus invalidè consecraretur: quemadmodum secundum nos etiam validè fit consecratio in fermentato, etsi Christus eam secundum nos fecerit in azymo: & quemadmodum validè consecraretur vinum album, etsi Christus consecrasset in rubro.

Fundant se II. in eo, quod putent solum panem

Quaest. III. An Panis debeat esse azymus, an fermentatus. 251

lum panem fermentatum dici proprie panem, tum quia eo solo communiter utimur, tum quia *αζυμος* (quod est panis) derivatur à Græco *αίμα* id est, tollo, quod fermento attollatur; quod in Azymo non habet locum. Verùm quòd azymus proprie dicatur panis, & sit usitatus, præsertim Judæis, patet ex prædictis. Deductio autem ista etymologica nihil probat; cum significatio vocis sæpè sit strictior ut latior sua etymologia. Habet tamen etiam locum in pane azymo, non quasi fermento attollatur, sed quia hominem nutriendo habet vim eum attollentem ad justam staturam.

Dico II. Quilibet sacerdos in consecrando sive azymo sive fermentato tenetur se conformare consuetudini suæ Ecclesiæ. Patet ex verbis Concilii Florentini supra relatis. Quavis ante Florentinum, consuetudine Græcorum necdum satis, saltem patenter, approbatâ, *Scotus d. 1. 1. q. 6. n. 6.* dubitanter dixerit: Forè *quodammodo peccant Græci, qui se non conformant Ecclesiæ Petri.* Deinde peccatum reducit magis in contumaciam Græcorum, & contemptum Ecclesiæ Latinæ, quam in ipsum ritum. Vide *Commentarium* ad locum *Sæti* citatum n. 26. Fundamentum itaque hujus obligationis est jus consuetudinarium seu ritus cujusque Ecclesiæ: justioque accedens Concilii Florentini. Cui adde constitutionem Pii V. quæ incipit, *Providentia* 12. in Bullario Cherubinarum.

Ex quo patet Græcos non esse schismaticos, eò quòd in fermentato consecrant, sed quia Latinos in azymo consecrantes damnant. Quàmvis autem consuetudo Græcorum suis non careat congruentiis, tum quia panis fermentatus est communior & usitator, tum quia fermentum aptè significat unionem divinitatis cum humanitate: præstat tamen consuetudo Latinorum, tum quia conformis facti Christi, tum quia panis azymus est purior, adeoque aptior ad significandum Christum sine virili semine conceptum, ac puritatem conscientia, quam hoc Sacramentum requirit & promovet; cum fermentum frequenter designet e contra corruptionem seu malitiam, ut ex variis Scripturæ locis patet. Unde *apòstolus* 1. ad *Cor. 5. Epulemur non in fermento veteri &c. sed in azymi sinceritatis & veritatis.*

Tam graviter porro hæc consuetudo obligat, ut ex communi sensu Doctorum non excuset necessitas Viatici ad celebrandum in fermentato apud Latinos. Quàmvis oppositum *Tannerus* & quidam alii probabile censeant: sicut id *Varii* censent de celebratione non jejuni, quæ tamen repugnat præcepto universali, quod Græcos obliganti. Et quia inconveniens istud videri posset minus, quàm carentia Viatici. Præsertim cum Græcis hic peregrinantibus id liceat: immo in templo eorumdem Romæ coram omni-

bus id fiat, fierique præcipiatur. Nolim tamen refragari communi sententiæ.

Dico III. Latinus Sacerdos iter faciens per Græciam, & Græcus iter faciens per terras Latinorum, possunt servare ritum suæ Ecclesiæ in celebrando: sic enim habet consuetudo recepta, etiam Romæ, sciente & probante Pontifice. Quare per mutuum Ecclesiarum consensum non videtur hic habere locum communior doctrina de obligatione peregrinorum ad leges locorum. Videtur potest *Epistola* 1. *Leonis IX.* citata c. 29.

Immo *Vasquez, Aversa* & alii existimant quemlibet sacerdotem ad hoc esse obligatum: adeoque Græcum peregrinantem in Ecclesia Latina obligari ad consecrandum in fermentato: eò quòd videatur magis consonum Constitutioni *Leonis IX.* supra: quòdque *Florentinum* supra præcipiat, ut sacerdos servet consuetudinem suæ Ecclesiæ, & *Pius V.* *Constit.* quæ incipit *Providentia* 12. in Bullario *Cherubinarum*, prohibeat, ne quis ullo prætextu contra morem suæ Ecclesiæ celebret.

Contrarium tamen docent communius Doctores, etiam recentiores, nempe Latinum peregrinum in Græcia posse consecrare in fermentato, & simili ratione Græcum in azymo: idque ex doctrina *Ambrosii* & *Augustini* (quæ refertur c. *Illa* dist. 12.) docentium, quemlibet se posse accommodare Ecclesiæ moribus, in qua versatur, etsi contrariantur moribus propriæ. Quàmvis in hac materia semper aut ferè semper peregrini præcipient suum morem, cui sunt affecti, & liberè adherere possunt. Neque oppositæ sententiæ favet *Leo IX.* ut inspicienti *Epistolam* patet. Non favet simpliciter *Florentinum*, quod loquitur de sacerdotibus, sive Græcis, sive Latinis, dum sunt in propria singuli Ecclesiâ & loco. Denique nec *Pius V.* loquitur de peregrinis; sed solum revocat omnes licentias Græcis concessas celebrandi ritu Latino, & Latinis ritu Græco, mandans, *ne deinceps presbyteri Græci, præcipue uxorati, Latino more, & Latini Græco ritu, hujusmodi licentiarum, & facultatum, aut alio quovis prætextu missas & alia divina officia celebrare vel celebrari facere præsumant*; scilicet in propriis etiam locis aut Ecclesiis. Alioquin peregrini non procedunt ex aliquo prætextu, quæsito scilicet, sed vero titulo juris generalis; quo eis liberum est sequi mores & leges locorum.

Si tamen Latinus fixisset domicilium in Græcia, teneretur sequi ritum Ecclesiæ Græcæ, uti & in simili casu sacerdos Græcus ritum Ecclesiæ Latinæ; nam ratione domicilii fit incola, adeoque obligatur ritibus & legibus loci. Excipe casum, quo latini in terris Græcorum haberent proprium aliquod templum Latini ritus aut Græci in locis Latinorum templum ritus Græcanici: nam quando in illis celebrant, tenerentur servare ritum suæ Ecclesiæ: quando quidem tunc perinde sit, ac si in sua Ecclesia agerent. Idque con-

22.
Græci apud Latinos, vel contra, peregrinantes possunt servare ritum suæ Ecclesiæ.

Immo juxta Nonnullos servare tenentur.

23.
Oppositum tamen vident Doctores communius.

24.
Aliud esset, si Latinus in terris Græcorum domicilium fixisset. Aut ibidem in Ecclesia proprii ritus ageret.

*Prout Græci
Catholici
Ecclesiæ sui
ritus, Roma
habent,*

*Et olim La-
tini in Græ-
cia habebant.*

confirmat praxis urbis Romæ, in qua Græci cum Ecclesia Romana communionem habentes habent templum, in quo ritum proprium observare tenentur. Ideoque Leo IX. Episcopus, citata c. 29 graviter redarguit Patriarcham Constantinopolitanum, quod Latinorum Basilicas in Græcia constitutas clausisset, cogens eos suis vivere institutis: quia nimirum isti conflabant ibi corpus ritu seu moribus distinctum, quod etsi in alieno solo, tamen censebatur esse in Ecclesia Latina & ad hanc spectare. Uti è contrà monasteria Græcorum in terris Latinorum reperiebantur, quæ tamen ad Ecclesiam Græcam censebantur pertinere, & ad ritus ejusdem obligabantur.

QUESTIO IV.

*Quod & quale vinum sit materia
Consecrationis?*

*25.
Solum vi-
num de vite
est materia
calicis,*

DICO I. Solum vinum de vite est materia consecrationis calicis. Patet ex Florentino in Decreto de Armenis, & ex perpetuo usu ac traditione Ecclesiæ, quæ nunquam alium liquorem admisit pro consecratione calicis. Ratio est, quod nullus alius liquor, quàm vitis, habeat substantialem rationem vini. Hinc liquor ex pomis, malogranatis, frumentis aut herbis expressus non est materia consecrabilis, uti nec agrestia sive omphacium, neque acetum ex vino generatum, quando vinum est essentialiter corruptum. Idem juxta omnes est de uvis: illæ enim non sunt potus sed cibus, nec potari, sed manducari dicuntur; ideoque per illarum comestionem jejunium solvi potest. Deinde succus uvis inclusus simpliciter loquendo non censetur vinum. Uti nec succus pomis inclusus est siceræ, sic ut proinde consecrari etiam non posset, si Christus siceram præcipisset. Et quàmvis concederetur liquorem in uvis contentum esse verum vinum antequam exprimeretur, non esset tamen consecrabilis, cum nequeat demonstrari per pronomen, nam liquor ille in uvis est tamquam pars, velut sanguis in homine; adeoque sicut demonstrato homine non rectè dicitur, hoc est sanguis, sic demonstratâ uvâ, non rectè dicitur, hoc est vinum.

*Neque etiâ
uvæ seu suc-
cus uvis
inclusus.*

*26.
Perinde est,
cujus spe-
ciei aut co-
loris vinum,
dum tamen
verum sit.*

DICO II. Quodcumque vinum de vite, album, rubrum, ex utroque mixtum, cujuscumque regionis, etsi unum ab alio foret specie distinctum, est materia consecrationis. Est certum apud omnes: quia quodlibet habet veram & essentialiam rationem vini: nihilque est, unde vel leviter conjici posset, unam potiùs vini speciem, quàm aliam esse institutam; quin immo ex praxi Ecclesiæ constat oppositum.

Hinc sequitur I, validè consecrari vinum

ascens, utpote verum vinum, etsi tendens ad interitum. Ita D. Thomas quest. 74. art. 5. ad 2. & reliqui omnes. Quod si ita sit alteratum, ut nequeat discerni, num vinum sit vel acetum, numquam licet citra gravissimum sacrilegium in eo celebrare, nequidem ut populus audiat sacrum in die festo, vel eidem detur communicatio paschalis: plus enim urget reverentia huic Sacramenti debita, quæ certam materiam postulat, quàm præceptum edicendi sacrum, vel communicandi, quo populus tenetur. Si autem tantum acetum incipiat, ita ut non sit notabiliter acidum, licet in eo fieret consecratio occurrente aliquâ necessitate. Ita Coninck ad art. 5. cit.

Sequitur II. validè consecrari in musto juxta D. Thomam sup. ad 3. & alios communiter: quia mustum est verum vinum. Immo occurrente necessitate consecratur in eo etiam licet, ut patet ex cap. Cum omne crumen, de Consecrat. dist. 2. Extra necessitatem autem hoc non licet propter impuritatem & fæces permixtas: sicut illicitè consecratur vinum aliis liquoribus vel etiam aromatibus permixtum. Et univèrsim notandum est graviter posse peccari consecrando, uti in pane, ita & in vino minùs puro: quod judicio prudentis est relinquendum. Valde autem culpandi sunt Sacerdotes quidam ruri præsertim degentes, interdum valde hæc in re incurri, dum hostias à vermiculis turpiter corrolas aut fœdatas, vinum fœcibus infectum &c. adhibent.

DICO II. Vinum congelatum potest validè consecrari. Est communis Doctorum sententia contra Alanum & quosdam alios. Probatur: quia vinum congelatum adhuc communi æstimatione censetur esse verus potus, & verum vinum. Neque enim per congelationem corrumpitur substantialiter: quandoquidem postea liquefactum habeat eundem colorem, odorem & saporem; alia quoque liquida post congelationem resoluta censentur ejusdem nature & speciei, ut patet in aqua, oleo &c. Deinde Rubrica Missalis Tit. de Defectibus Missæ cap. 10. num. 11. & omnes Theologi supponunt sub speciebus vini post consecrationem congelatis Sanguinem Domini conservari; ergo etiam vinum congelatum primò consecrari potest: quandoquidem per se loquendo illud sit materia consecrabilis, sub quo post consecrationem sanguis Domini perseverat: et per accidens ratione paritatis materiæ posset contingere, ut sub particula ob parvitatem indemonstrabili per pronomen hic vel hoc, Sanguis primò non ponatur, sub qua tamen politus perseveret, ut quest. 1. diximus.

Dixi in Conclusionè validè: nam grave peccatum committeret, qui vinum congelatum consecraret: tum quia faceret contra consuetum Ecclesiæ usum in re gravi-
tum

tum quia peccaret contra reverentiam Sacramenti, adhibendo materiam, quæ ob contrariam opinionem passim seu à pluribus censetur aliquantulum dubia. Nullum tamen peccatum erit, si vinum ante consecrationem liquefiat: quàmvis consultum sit adhibere aliud, si congeletur ante factam oblationem: immo juxta Suarez & alios, etsi post factam oblationem. Verùm tunc non minus consultum apparet, illud ipsum adhibere, calidis degelatum consecrare, quàm aliud de novo assumere, nisi ex mutatione coloris aut saporis, vel aliunde de corruptione vini per vehementem congelationem factâ dubitetur. De quo sanè rationem regulariter dubitandi non video. Minus adhuc curanda est levis & inchoata quædam congelatio vini in altari: quæ insuper facile tollitur admotâ ad cuppam manu, nec ex gustu deprehenditur præfuisse.

Sed contra Conclusionem obijcitur I. Baptismus non potest conferri in aqua congelata; ergo nec potest fieri consecratio sanguinis in vino congelato. Resp. Neg. Conf. nam materia proxima & essentialis Baptismi est ablutio, quæ fieri nequit per aquam congelatam. At Eucharistia est Sacramentum permanens institutum sub speciebus panis & vini per modum cibi & potus; vinum autem congelatum censetur potus.

Obijcitur II. Vinum congelatum non est potabile; ergo nec consecrabile, manens tale. Resp. esse per se & ex natura sua potabile, esto non proximè: quod non requiritur, cum actualis potatio non sit de essentia hujus Sacramenti; & de facili per liquefactionem vinum congelatum possit fieri proximè potabile. Alioquin pariter inferri posset, per congelationem destrui consecrationem seu præsentiam Christi. Deinde vinum congelatum potest deglutiri, sicque potari; cum hoc non sit aliud, quam sumere potum (qualis est tale vinum) ad effectum potationi proprium. Unde nec talis hoc agendo frangeret jejunium. Aliud est de succo uvis incluso, cui (ut patet ex dictis nim. 25.) deficit ratio potus seu vini, ac demonstrabilitas.

Obijcitur III. Vinum offæ imbibitum manet consecratum; & tamen non potest ibi primò consecrari: ergo ex eo, quòd vinum congelatum consecrationem retineat, non rectè à nobis infertur, ipsum posse in tali statu primò consecrari. Responderi cum Variis potest Neg. Conf. eò quòd vino offæ imbibito deficit demonstrabilitas; quæ simpliciter convenit vino congelato. Addunt aliqui non esse in offâ instar potus, sed per modum cibi, uti est succus uvis inclusus. Verùm inter hæc apparet disparitas, quòd vinum sit merè localiter contentum in offâ, uti in

Hierinæ Sum. Theol. Pars IV.

spongia, nec cum illa instituat unum corpus; sitque etiam propinquè potabile, illud veluti ex spongia exprimendo. Unde si vinum in offâ maneret satis sensibile, adeòque demonstrabile (prout interdum saltem fieri posset) non apparet, cur etiam primò nequeat sic consecrari. Sicut potest consecrari ipse panis, etsi simul adhit vinum ei immixtum. Sicut etiam consecrari posset vinum imbibitum spongiæ, si maneat satis sensibile: aut insulum vasi argenteo per industriam artificis instar panis triticeï poroso.

Quod si quis instet, guttam vini consecratam, si in uva reponatur, manere consecratam, nec tamen posse ibi primò consecrari, Resp. si non obstaret indemonstrabilitas, posse etiam ibi primò consecrari: per istam enim repositionem non amittit rationem vini & potus, nec fit denud, uti fuerat priùs, succus uvis inclusus (idem est de succo pomorum &c.) pars substantialis compositi viventis & vegetantis, scilicet uvæ, sed huic solum jungitur localiter.

Ex quo ulteriùs infertur, vinum resolutum in vapores, quàm diu manet substantialiter vinum, non obstantibus alterationibus accidentalibus, posse validè consecrari in casu, quo posset ad sensum demonstrari per pronomen hic, seu hoc: quemadmodum juxta communem doctrinam consecratum maneret, quousque manet substantia vini. Sicut etiam eousque Christus manet in stomacho, etsi interea species consecratæ facillè tantum alterentur, quantum vinum in vapores resolutum.

QUÆSTIO V.

An & qua necessitate sit aqua vino consecrando miscenda?

DICO I. Vino consecrando debet misceri aqua. Est contra Armenos (quos sequuntur Hæretici nostri temporis) ut constat ex Florentino in Decreto de Armenis: ubi nostram Conclusionem definit tamquam certam traditionem ab ipsis Apostolis derivatam, & ab omnibus tam Græcis quàm Latinis Ecclesiis ab initio nascentis Ecclesiæ constanter servatam. Eandem docet Trid. sess. 22. c. 7. Pontifices, Concilia & Patres magno numero, vide apud Bellarminum lib. 4. c. 10. & alios. Nobis sufficiat Alexander I. (qui fuit sextus à S. Petro, & floruit ante annos 1500.) Epist. ad omnes Orthodoxos dicens: Non debet, ut à Patribus accepimus, & ipsa ratio docet, in calice Domini aut vinum solum, aut aqua sola offerri, sed utrumque permixtum.

Triplicem hujus sacræ ceremoniæ rationem assignant Doctores cum Florentino & Tridentino

Y

Tridentino

32.
Quid si gutta vini in uva reponatur.

Quid enim sensum de vino resolutum in vapores.

33.
Vino consecrando aqua est miscenda.

Ex traditione Apostolica.

Congruentia hujus rei.

Tridentinum supra. Prima est, quod juxta testimonium Patrum credatur Christus in vino aqua mixto consecrasse. Secunda est significatio & rememoratio sanguinis & aquae, quae de latere Christi profluxerunt, juxta *Innocentium III. cap. In quadam, de celebrat. Miss.* Tertia, quod cum per aquam significetur populus *Apoc. 17.* mixtio aquae cum vino designet populi Christiani cum capite Christo unionem; quae est hujus Sacramenti effectus.

34. *Mixtio haec non est de necessitate Sacramenti.*
DICO II. Haec mixtio non est de necessitate Sacramenti: ut habet communis & certa doctrina contra *Armachanum*. Et clare patet ex *Florentino*, quod pro materia calicis assignat *Vinum de vite, cur* (inquit) *aqua modissima admisceri debet.* Alias sane dicere debuisset, materiam esse vinum aqua mixtum; prout immediate ante dixerat, materiam Confirmationis esse *Chrisma confectum ex oleo & balsamo &c.* Idem traditur expressissime in *Regulis Missae Tit. de defectibus circa Missam occurrentibus §. 4. de Defectu vini num. 2. & 7.* Idem quoque indicat *Tridentinum supra* monens praecipuum esse ab *Ecclesia sacerdotibus, ut aquam vino in calice offerendo miscerent.* Idem denique insinuant Patres, dum solum dicunt consuetudinem hanc esse servandam; ut ex verbis ipsorum ponderat *Suarus disp. 45. sect. 2.*

Unde ulterius probatur: quia ex traditione aut doctrina Ecclesiae non constat mixtionem istam esse de necessitate Sacramenti; quin potius constat oppositum. Nec obstat factum Christi: omnes enim circumstantiae facti ipsius non sunt necessariae; nam alioquin consecratio non posset fieri in pane fermentato; cum Christus sit usus pane azymo.

35. *In summo nec praeccepta à Christo, sed tantum ab Ecclesia.*
DICO III. Mixtio aquae non est necessaria ex praeccepto divino, sed tantum Ecclesiastico. Ita *Scorus* & alii communiter contra *Stanislanum Hosium* & paucos alios. Probatur ex *Florentino, sup.* reprehendente *Armenos*, quod se non conformarent universalium Ecclesiarum consuetudini: si autem Pontifex *Eugenius* aut Patres *Concilii Florentini* agnovissent praecceptum divinum, omnino illud tamquam efficacissimum ad inflectendum *Armenos* proposuissent. Idem clarius indicat *Tridentinum supra*, simpliciter asserens, praecceptum esse ab *Ecclesia sacerdotibus, ut aquam vino in calice offerendo miscerent.*

Probatur II. quia de praeccepto divino non satis constat; ergo non est asserendum. Factum enim Christi non est in rigore praecceptum, ut patet in pane azymo, & similibus accidentalibus circumstantiis facti Christi: ipse enim institutionem tantum restrinxit excludendo circumstantias, quae facti substantiam moraliter mutant: prout ad hoc indifferens est panis azymus vel fermentatus, vinum purum vel lymphatum.

Probatur III. quia si Christus ita jus-

fisset, non apparet, quare solum esset de obligatione praeccepti, & non de Sacramenti necessitate. Aliud est de consecratione utriusque speciei, quae est jus divini: nam etiam quaelibet est de necessitate proportionatae speciei: non autem de necessitate utriusque; eod quod sit Sacramentum divisibile, & partialiter multiplex. Sicut etiam sumptio seu susceptio utriusque speciei, sacerdotibus à Christo praeccepta, est manifestè divisibilis valide loquendo, & quandoque licet in necessitate summa.

Solum restat circa hanc quaestionem difficultas de mente *Cypriani Episcopi*. 63. ubi ex professo contra *Aquarios* ostendens in calice Dominico non posse offerri aquam solum, sed debere mixtam esse vino, seu vinum omnino necessarium adesse, addit alia quae difficilia, quae indicant aquam saltem non posse quoque deesse, quali aliis irrita sit calicis Domini consecratio, quae (inquit *Cyprianus*) *copulatio & conjunctio aquae & vini sic miscetur in calice Domini, ut copulatio illa non possit ab invicem separari.* Quod ne quis intelligat de licito ob praecceptum Ecclesiae, aut juxta scopum principalem *Cypriani* de valido, in quantum non sufficit aqua sola; ob stare videtur, quod sequitur: *Sic autem in sanctificando calice Domini offerri aqua sola non potest, quomodo nec vinum solum potest: nam si vinum tantum quis offerat, sanguis Christi incipit esse sine nobis: si vero aqua sola, plebs incipit esse sine Christo: quando autem utrumque miscetur, prout Sacramentum spirituale & caeleste perficitur. Si vero calix Domini non est aqua sola, aliud vinum solum, nisi utrumque sibi miscetur; quomodo nec corpus Domini potest esse farina sola, aut aqua sola, nisi utrumque adunatum fuerit & copulatum, & panis unius compage solidatum.*

Quocirca *Præpositus* quest. 74. art. 7. interpretatur *Cyprianum* sensisse mixtionem aquae esse de necessitate Sacramenti. Quod etiam non abnuat *Pamelius in Notis*, non rectè addens verisimilem videri istam sententiam.

Dici tamen posset *Cyprianum* solum loqui de necessitate praeccepti, ut cum explicat *D. Thomas* quest. 74. art. 7. *D. Bonaventurae* d. 11. p. 2. art. 1. q. 3. ad 1. Ut proinde comparatio cum necessitate vini non teneat in omnibus, seu non quoad gradum necessitatis. Idemque est de comparatione cum farina. Quae tamen aliunde nescitur non esse exacta: tum quia farina non commixta non est cibus per se, sicut vinum per se estustus, ut inquit *D. Bonaventurae* sup. ad 2. tum quia farina non est materia proxima Sacramenti corporis, uti vinum Sacramenti sanguinis, sed mediante substantiali mutatione in tertium mixtum, scilicet panem. Quod autem *Cyprianus* dicit, si vinum tantum quis offerat, sanguis Christi incipit esse sine nobis, id est, erit quidem sanguis, sed non significabit mysticam unionem nostri ad Christum.

Denique

Denique dum Cyprianus significat in eadem Epistola mixtionem hanc esse à Domino mandatam; intelligit Vasquez disp. 177. num. 20. aut sonat, admittens Cyprianum fuisse istius opinionis. Alii tamen ipsum explicant de præcepto divino latè sumpto, pro quo habentur verba & facta Christi Doctoris & Magistri nostri, qui insuper factò suo dederit Ecclesiæ occasionem id præcipiendi. Rectius tamen attentò scopo Cypriani, qui est, non posse videri sanguinem Christi esse in calice, quando dicitur de calice (quod fuscè ostendit) referatur præceptum Domini ad mixtionem vini, quatenus nequit aqua sola consecrari, sed necessariò adhibetur vinum; præscindendo ab hoc (quod non spectabat ad intentum Cypriani) an adhibito aquæ (quam solam adhibebant Aquarii) sit parís omnino necessitatis; quàmvis aliquà ratione esse necessariam patenter affirmet.

DICO IV. Graviter nihilominus peccaret, qui scienter aquam vino non misceret; ut habet certa Theologorum doctrina, quæ etiam traditur in Regulis Missæ supra num. 2. Inter actiones namque ad essentiam Sacramenti non pertinentes, hæc potissima est & proxima iis quæ sunt de essentia. Deinde gravissimæ sunt hujus præcepti rationes initio quæstionis allegatæ. Unde si quis oblitus fuisset aquam apponere, & ante consecrationem calicis recordaretur, deberet supplere quod omisum est. Secus est, si recordaretur tantum post consecrationem calicis: quia non est de necessitate Sacramenti; ut dicitur in Regulis Missæ supra num. 7. nihilque non consecratum miscendum est consecratio ex usu Ecclesiæ Romanæ. Quàmvis Græcorum ritu soleat post consecrationem speciebus vini misceri aqua, eaque calida. Quod etiam suo potest mysterio non carere.

DICO V. Miscenda est aqua modicissima, ut determinat Florentinum supra. Congruentia est: tum quia per notabile excessum vini super aquam significatur excessus majestatis Domini super fragilitatem populi: tum ne periculum sit corrumpendi substantiam vini sæpè tenuis per copiosorem aquæ admixtionem. Relinquitur autem modicitas aquæ judicio prudentis determinanda: quam Varii determinant esse octavam vel decimam partem, ut Coninck, qui addit modicum excessum in alterutram partem parum esse curandum. Unde non est tam scrupulosè agendum, uti quidam agunt, qui vix nisi minimam stillam seu guttam aquæ sollicitè curant infundere. Minimè tamen probandum est, neque probavit Ecclesia determinationem Concilii Triburiensis T. c. 19. permittentis apponi tertiam partem aquæ; quæ sanè non est modicissima. Minus autem id adhuc permittendum est in locis istis, in quibus

Herincx Sum. Theol. Pars IV.

rariora sunt vina generosa; & frequenter mixtionem aquæ non ceremonialem habent. Non equidem sufficit, quòd hoc modo aqua sit mixta vino in dolio, sed debet misceri in calice, ut constat ex praxi Ecclesiæ præscribentis hanc mixtionem fieri in missa per modum sacræ ceremoniæ.

QUÆSTIO VI.

An aqua mixta vino convertatur etiam immediatè in sanguinem?

OLIM Quidam existimantur aquam vino mixtam numquam transire in sanguinem, sed in humorem quemdam aqueum, quem phlegma vocant, & de latere Christi emanasse dicebant. Quorum opinio graviter reprobatur ab Innocentio III. cap. In vere Christi quadam, de Celebr. Missarum. Nam cum Joannes cap. 19. dixerit: Exiit Sanguis & aqua, indubiè id intelligendum de aqua vera, sicut de sanguine vero, sive interim fuerit naturalis, sive miraculosa aut de nouo divinà virtute creata, ut declarat Innocentius III. supra. Et quàmvis fuisset verum phlegma, equidem non posset in illud aqua in sacrificio converti: eò quòd conversio per verba consecrationis fiat in illud quod verba significant; hæc autem significant sanguinem, non phlegma Christi.

Dux insuper erant aliorum opiniones, ut refert Innocentius III. c. Cum Martha eodem tit. Prima erat asserentium aquam vino mixtam transire, non in phlegma, sed in veram aquam, quæ de latere Christi emanavit. Que tamen omni fundamento caret: tum quia vera aqua, quæ tunc extraordinariè de latere Christi fluxit, non spectat ad integritatem illius, neque nunc in corpore Christi permanet: tum quia verba consecrationis significant solum sanguinem, adeòque non habent vim aquam convertendi in aquam. Unde hæc opinio communiter & meritò à Theologis reprobatur. Secunda opinio erat existimantium aquam vino mixtam & qualitibus vini imbutam, retinere semper pristinam substantiam aquæ. Ita refert Innocentius III. supra. Quæ etiam opinio nunc ab omnibus Doctoribus est derelicta.

Unde restant duæ celebres Doctorum opiniones. Prima Præpositi, Coninck & quorundam aliorum, præsertim Recentiorum, & Societatis Jesu, existimantium aquam vino mixtam, & qualitibus vini imbutam semper converti in sanguinem Christi, etsi prius non fuerit conversa in vinum.

Secunda est D. Thomæ, D. Bonaventuræ, Scoti, & communiter antiquorum, item Suarez, Vasquez, Valentia, Henriques, Azorii, Reginaldi, Fagundes, Tanneri, Mayatii, Bonacina,

41. Aqua mixta vino non transiit in phlegma quod de latere Christi effluerit.

Neque in veram aquam quæ de latere Christi emanavit.

42. Nonnulli Recentiores contendunt aquam immediatè transire in sanguinem.

Bonacinae, Sylvi & aliorum Recentiorum passim docentium aquam converti in sanguinem, non tamen nisi prius conversam in vinum. Quæ omnino videtur probabilior.

43.
Probatur I.
Ex c. Cum
Matthæ.

Probatur I. ex *Innocentio III.* cap. *Cum Martha*, ubi relatis duabus opinionibus superius positis, atque etiam nostrâ videlicet, aquam transsubstantiari in sanguinem, cum in vinum transeat mixta vino: subjungit: *Verum inter prædictas opiniones illa probabilior judicatur, quæ asserit aquam cum vino in sanguinem transmutari.* Igitur Pontifex judicat nostram opinionem esse probabiliorē: nam sententiæ Recentiorum non fecerat mentionem, adedque non potuit ut probabiliorē docere eam, cujus antè nullo pacto meminerat.

Effugium
quorundam
præcluditur.

Nec dici potest cum *Dicasillo* nostram opinionem non approbari tamquam probabiliorē simpliciter, sed inter prædictas opiniones, ultra quas possit esse alia, puta Recentiorum, quæ sit omnibus prædictis adhuc probabilior. Nam approbatur simpliciter tamquam probabilior: erat enim facta discussio veritatis, propositis rationibus dubitandi, & opinionibus verisimilibus: incredibile autem est opinionem Recentiorum in lite ista non fuisse referendam, si omnes alias probabilitate excederet; immo argumentum hoc est, quod tunc non fuerit nota, certè non dignata relatu.

44.
Effugium
aliorum
præcluditur.

Non etiam dici potest, non approbari secundam opinionem (quæ erat nostra) tamquam probabiliorē, sed simpliciter illam quæ asserit aquam cum vino in sanguinem transmutari, abstrahendo saltem à modo, quo id fiat: vel approbari quoad transmutationem in sanguinem, non quoad fundamentum; cum hoc Papa non repetat, ut antè retulerat dicens: *Eò quod in vinum transeat mixta vino*; sed assignet novam: ut expressius eluceat proprietas Sacramenti. Non inquam, id dici potest: nam Pontifex sententiando approbat simpliciter unam ex opinionibus prædictis in controversiam seu in litem coram ipso deductis, cum ait: *Inter prædictas opiniones: illa autem loquebatur de transmutatione mediata.* Et sanè nemo tunc disputantium poterat dubitare (nec hæcenus vix ullus dubitavit) quin Papa tulisset sententiam istis verbis pro secunda opinione. Quare ille fuit sensus hæcenus communis Doctorum, aded ut dicat *Aversa* q. 2. sess. 7. quod opposita recens opinio in principio non satis bene audiebat, sed jam modò permittatur. Porro in nostra opinione expressius elucet proprietas Sacramenti seu mysterii latentis in mixtione aquæ & vini (de hoc enim loquitur Pontifex, ut ex adjunctis patet) & consistentis in eo, quod aqua vino unita significet populum Christo adunari: hoc enim significatur perfectius, si aqua sic vino uniat, & fiat unum cum vino, ut etiam

in vinum transeat, sicque in sanguinem, qui ponatur sub symbolis unionem populi cum Christo designantibus, non solum per quamdam juxtapositionem, sed etiam per substantialem aquæ in vinum, dein in sanguinem conversionem. Idem denique sensus *Innocentii III.* patet ex eodem lib. 4. de myst. Missæ c. 30. ubi relata nostrâ sententiâ ait: *Quis ambigat aquam in vinum transire, cum multo vino modicum infunditur aquæ?*

Probatur II. quia sola materia calicis convertitur in sanguinem: atqui non aqua, sed vinum de vitæ est materia calicis consecrandi; cum perperâ Ecclesiæ traditio pro materia hujus Sacramenti solum assignet panem & vinum. Unde etiam *Trid. sess. 13. & sess. 22.* semper nominat panem & vini benedictionem, consecrationem, conversionem, transsubstantiationem. & *sess. 21. c. 1.* docet Christum instituisse hoc Sacramentum in panis & vini speciebus. Quamvis vino ex præcepto Ecclesiæ (quæ utique non instituit materias Sacramentorum) modicum aquæ esse miscendum doceat *sess. 22. c. 7.* Et clarius *Florentinum in Decreto* adæquetam calicis materiam statuit vinum de vitæ. Loquiturque de vino puro seu quod verè & substantialiter est vinum, & cui adhuc aqua est miscenda, cum subdat: *Cui aqua modicissima admisceri debet, scilicet instar ceremoniæ ab Ecclesiâ institutæ.* Proinde aqua non magis est materia consecrabilis, quam alius liquor, v. g. lac &c. qui similiter vino misceri & ab hujus qualitatibus imbui solet. Pro ut neque est materia consecrationis, quod misceretur pani, quantumvis hujus qualitates imbibisset, nec rationem panis utilis de cetero variaret.

Probatur III. quia Ecclesiâ præcipitur adhiberi aquam modicissimam ante calicis oblationem: cujus ratio litteralis est, quod facilius ante consecrationem possit in vinum converti, ac proinde supponat Ecclesiâ aquam non prius in sanguinem quam in vinum converti. Quod etiam retè notavit *Carechismus Romanus* cap. De Eucharistia §. 16. dicens: *Illud autem sacerdotibus advertendum est, quemadmodum in sacris mysteriis aquam vino adhibere oportet, sic etiam modicam infundendam esse: nam Ecclesiasticorum Scripturum sententia & iudicio aqua illa in vinum convertitur.*

Probatur IV. quia *Trid. sess. 13. can. 2.* definit factâ conversione panis in corpus, & vini in sanguinem, remanere dumtaxat species panis & vini: ergo juxta Concilium sanguis Christi non continetur sub speciebus aquæ necdum conversæ in vinum; alioquin enim non remanerent solæ species panis & vini.

Nec dicas per Concilium à speciebus vini non excludi species aquæ, quæ cum illis integrant unum potum usualem, sed tantum substantiam panis & vini contra Hereticos.

Hæreticos. Nam can. 3. docet Concilium, separatione factâ contineri totum Christum sub singulis cujusque speciei partibus: ergo per species vini can. 2. non intellexerat species veræ aquæ vino mixtæ: alioquin enim citius corruptis speciebus vini, vel ab iis per artificium separatis speciebus aquæ, maneret sub illis totus Christus: quod etsi probabiliter defendi posse dicat Coninck, clarè tamen apparet dictis Concilii adversari, communique iudicio, & planè alienum à doctrina hæctenus in Ecclesia traditâ

Sanè sola aqua non est materia apta Eucharistiæ, sive ut sub illa primò ponatur, (quod fides docet) sive ut sub illa conservetur, ut ex principio fidei apertè sequitur: cum uti nequit poni, sic nec permanere queat, nisi sub propria materia seu ejus speciebus. Aliàs quoque etsi totum vinum consecratum verteretur in aquam, adhuc maneret Christus sub speciebus aquæ prius vini speciebus immixtis.

Quæ verò respondet Lugo & alii non mansurum tunc sub illis Christum, veluti quæ non manet amplius species vini usualis. Contra facit, quòd Tridentinum generaliter asserat Christum manere sub singulis cujusque speciei consecratæ partibus, etiam factâ ab invicem separatione. Quòd etiam mirum videatur solo motu locali tolli Christum, qui tamen venit in locum substantiæ destructæ, manens sub ejus speciebus, quamdiu mansisset substantia propria (ut habet omnium Theologorum doctrina) quæ utique non obstante motu locali sub accidentibus aquæ remansisset. Vel fortè somniabit quis Christum quidem isto casu tolli, at si rursum misceretur vino, reverti vi pristinæ consecrationis? Satius est itaque dicere, quòd vinum quæ lymphatum seu aqua ei mixta, non est verè & propriè vinum, sic nec species aquæ sic mixtæ sint veræ species vini, adeoque sub iis non Christus juxta præmissam doctrinam Tridentini.

Dices I. Multi Patres dicunt aquam offerri, benedici, consecrari, in sanguinem verti: sed hæc essent falsa, si aqua non converteretur immediatè in sanguinem, ergo &c. Resp. Neg. Min. nam in primis pletrique Patres (exceptis solum paucis minoris auctoritatis) non clarè asserunt transitum etiam mediatum substantiæ aquæ in sanguinem Christi: quorum proinde verba possent explicari de oblatione, consecratione & benedictione aliquâ morali, quam aqua in sacrificio missæ mixta vino sortitur, esto in sanguinem non transiret. Quapropter neque Innocentius III. c. Cum Marthe opinionem asserentem, quòd aqua numquam verteratur in sanguinem damnat, sed solum esse minus probabilem asserit, statuens tamquam probabilius, quòd in sanguinem transeat, tunc scilicet cum in vinum prius transierit mixta vino.

Herincx Sum. Theol. Pars IV.

Aliter Resp. Patres illos effelocutos de consecratione mediata, ut nimirum aqua prius sit convertenda in vinum, quam in sanguinem. Non fecerunt autem mentionem præconversionis aquæ in vinum, quam in sanguinem: quia totum illorum intentum erat ex facto Christi & consuetudine Ecclesiæ docere: vinum aquâ mixtum esse consecrandum, de modo autem, quo aqua in sanguinem transiret, non erant solliciti: sed tota potius antiquitas supposuisse videtur aquam ante consecrationem transire in vinum, & sic in sanguinem: nam etiam tempore Innocentii III. dum quæstio hæc agitaretur, Scholastici conformiter ad Patres docebant aquam cum vino transmutari in sanguinem (quod ipse Innocentius III. approbat tamquam probabilius) cum (ut idem refert) in vinum transeat mixta vino, quæ mutatio in vinum communiter apprehendebatur fieri, licet Physici contrarium asseverarent, ut inquit Pontifex; quòd tamen fundamentum implicitè rejicit, resolvendo pro nostra sententia, atque ita declarando adhærendum esse antiquo sensui de aquæ in vinum mutatione, ne verbo quidem insinuans immediatam aquæ in sanguinem mutationem ab aliquo fuisse assertam.

Neque est hæc ullo modo quæsitæ & contorta, sed plena, facilis, obvia, & quotidiano usu loquendi recepta explicatio: quotidie enim dicimus, tam docti, quam indocti, & ipsi etiam Philosophorum Coriphæi loquuntur, cibum quem sumimus, hoc est, panem, carnem, pisces, quibus vescimur, in substantiam, adeoque in carnem & corpus nostrum converti; cum tamen constet non nisi mediatè variisque, & quidem ex parte etiam substantialibus mutationibus intervenientibus, eam conversionem fieri; ut rectè Tannerus disp. 5. q. 2. dnb. 6. n. 173. Neque hinc sequitur, simili ratione posse dici triticum consecrari, quia mutatur in panem, qui consecratur immediatè: nam triticum non apponitur in altari, ut ibi mutetur in panem, prout apponitur aqua, ibique velut insensibiliter mutatur in vinum.

Dices II. Juxta sententiam Patrum & Ecclesiæ aqua cum vino convertitur in sanguinem; atque aqua non potest converti in vinum; cum id negent Physici teste Innocentio III. supra, immo videatur repugnare experientiæ: si enim vasi vini quotidie apponatur modicum aquæ, totum tandem fiet aqueum. Et juxta multos aqua mixta vino potest filo vel medullâ junci iterum educi; ergo dicendum est immediatè illam converti in sanguinem. Resp. admisâ majore tamquam probabiliori, (quo modo eam determinavit Innocentius III.) Neg. Min. omnino enim videtur aquam posse converti in vinum, idque plerumque fieri ante consecrationem, saltem quoad aliquam

48. Quæ saltem sufficit verbis & intento Patrum.

Ve amplius declaratur.

49. Est hæc responsio obvia & facilis.

Cur potius aqua, quam triticum dici possit consecrari.

50. Obicitur præterea quòd aqua nequeat converti in vinum.

Sed contrarium declaratur.

aliquam sui partem : nam etiam adversarii admittunt aquam imbui qualitatibus vini & Alanus præcipuus alterius sententiæ Auctor, ac velut antesignanus l. i. de Euchar. c. 23. ait Probabilis est, quod omnium partem Ecclesiasticorum Scriptorum iudicio defenditur, aquam modicè insusam in vini substantiam prorsus desinere. Idem docet Aristoteles, & ex eo Conimbricenses ac Tellerus (qui etiam refertur pro opinione Recentiorum) ut latè ostendit Tannerus sup. p. 190. & 191. Unde quàmvis aqua & vinum convenient aliquatiter in qualitatibus formalibus, possunt nihilominus agere in se invicem, partim ratione qualitatum virtualium, partim etiam ratione formalium, in quibus non conveniunt ex toto; etsi disconvenientia non sit ita sensu nota, ideoque fortasse id negent Physici.

51. Qui contingat, vinum per aquam infusionem fieri aqueum.

Nec obstat, quòd vinum per infusionem aquæ paulatim fiat aqueum; inde enim solum sequitur, quòd aqua non convertatur in vinum tam præstans & vigorosum. Quod mirum non est: quia corpus mixtum agendo in simplex vel aliud mixtum, & repatiendo, debilitatur; ut patet in viventibus, quorum calor naturalis agendo in alimentum paulatim minuitur & absumentur.

An vel qualiter aqua possit à vino postea separari.

Quod autem dicitur aquam postmodum à vino separari, dupliciter explicari potest. Primò, dicendo illud quod extrahitur non esse aquam, sed aqueum quemdam humorem, qualis in poris aliorum etiam corporum continetur. Cujus rei indicium est, quòd etiam extrahatur ex puro vino, ut cum D. Thoma notantur Conimbricenses. Secundo, dicendo aquam tunc solum posse separari à vino, quando in tanta copia fuerit infusa, ut tam brevi spatio non potuerit ab activitate vini superari. Adde saltem constare, quòd vinum possit corrumpere aquam uti consumit carnes, ossa &c. esto non possit illam in se transmutare, uti transmutat stomachus cibum & potum: experientia autem allegata educationis aquæ pariter contra hoc opponi possit; adeoque omni ex parte vana est.

52.

Instabis: Si aqua non convertatur immediate in sanguinem, aliquando saltem fiet illam vel nullo modo converti, v. g. dum apponitur immediate ante consecrationem; vel non totam, v. g. dum paulò amplius aquæ infunditur vino debiliori; sed hoc est absurdum: nam tunc populus committeret idololatriam, qui adorat totum quod est in calice; & Sacerdos sacrilegè profertet formam super materiam ex parte non consecrabilem, cum forma designet totum liquidum, quod est in calice. Resp.

Etsi pars aqua non consecratur, non committitur à populo ido-

Neg. Min. etsi enim pars aquæ aut etiam tota aqua maneret non consecrata, non propterea committit populus idololatriam, qui nihil cogitat de toto vel de parte, sed tantum adorat quod consecratum est, vel

potius Christum sub speciebus consecratis latentem. Sacerdos etiam non committit sacrilegium, si ve ratione intentionis, utpote quæ conformis intentioni Christi & Ecclesiæ, solum fertur super id, quod est in calice, consecrabile, si ve ratione verborum formæ, quæ similiter feruntur super liquorem consecrabilem. Quemadmodum in omni sententia dicendum est, populum in adoratione calicis non committere idololatriam, nec Sacerdotem in eiusdem consecratione sacrilegium, etsi vinum quod consecratur sit lacte vel melle (quod frequens est) si ve materia non consecrabili confectum. Uti nec idololatria committitur, si guttæ interiori calicis lateri adherentes non sint consecratæ; prout vi generalis intentionis juxta quosdam non consecrantur, aut certè possunt per specialem intentionem à consecratione excludi.

Dices III. Si aqua numquam convertatur immediate in sanguinem: ergo si in nocte Natalis Domini ob brevem horam non fuisset aqua in vinum conversa, violaretur jejuniun naturale sumendo calicem Domini, ita ut talis sacerdos non posset secundum aut tertium sacrum celebrare. Resp. non violandum fore jejuniun, quod Ecclesia requirit, quando sumitur per modum unius potus cum sanguine Domini, etsi aliquid remansisset in propria substantia: quia si mixtio aquæ fiat ex præcepto Ecclesiæ, non est credendum aquam simul in propria substantia sumptam, quando commode in vinum converti non potuit, obstat alteri præcepto de jejuniun, quòd ante sumptionem Sacramenti requiritur. Casus nihilominus est rarior, quo sacerdos præsumens debeat aquam non fuisse conversam: nisi quo oblitus illam apponere, immediate ante Consecrationem primæ vel secundæ missæ recordatur obligationis eam apponendi.

Dices IV. Christus miscuit aquam mox ante consecrationem; idque in quantitate qualem homines sobrii & temperati solent: ergo illa non fuit conversa in vinum; & tamen fuit conversa in sanguinem: ergo immediate; & consequenter sic in Ecclesia deinceps convertitur. Resp. in primis non constare, quòd inter mixtionem & consecrationem non fuerit mora interposita. Deinde satis constat appositam non fuisse aquam, nisi modicissimam utpote non ad temperandum popum communem, sed ratione mysterii appositam. Poterat etiam Christus conversionem in vinum accelerare, & de hoc Apostolos monere. Denique esto non fuisset tunc facta conversio in vinum, adeoque nec in sanguinem; fit tamen deinceps, quando adhibetur aqua juxta morem Ecclesiæ.

Dices V. cum Lugo: Florentinum requirit vinum de vite; ergo nos non potest parare conversio aquæ in vinum, quod equi-

Quaest. VII. Qua necessitate consecranda sit utraque species. 259

dem non est de vite eatenus: quare si sit tunc consecrabile, quia mixtum vino de vite, similiter aqua mixta poterit consecrari. Resp. requiritur vinum de vite, sive de uvis expressum, sive quod habet eandem cum illo essentiam: quare non propter mixtionem, sed propter substantiam veram vini potest consecrari aqua in vinum conversa; adeoque posset, etsi separaretur à reliquo. Unde indubie potuisset consecrari vinum miraculosè productum, quale in Cana Galilee; & panis similiter productus.

Instabis Florentinum pro materia calicis assignat vinum, cui aqua admiscere debet: ergo ipsa in vinum versa non est materia ibi assignata, cum non sit vinum, cui aqua debet misceri. Resp. Neg. Con. nam Florentinum vult materiam simpliciter esse vinum, & huic miscendam esse aquam, quæ nimirum, dum miscetur, necdum est vinum: quamvis, si ante consecrationem sit facta substantialiter vinum, eò ipsò sit materia à Florentino significata, cui tamen nullum non est miscenda aqua, quæ solum miscenda fuit vino, quod assumitur pro ipsa oblatione.

Petes, an pars illa aquæ, quæ in vinum converteretur inchoatis verbis consecrationis, converteretur in sanguinem? Resp. Neg. eò quod forma consecrationis solum respiciat contentum sub speciebus consecrabilibus demonstratum cum iisdem per ly hoc; adeoque ante istius pronominis prolationem tota materia consecranda debeat esse præsens. Propter quod non posset etiam consecrari vinum, quod inchoatâ consecratione demum apponeretur: uti nec calix aqua plenus ab initio præsens, quæ inchoatis verbis consecrationis miraculosè verteretur tota in vinum.

QUÆSTIO VII.

Qua necessitate consecranda sit utraque species?

Dico I. Consecratio utriusque speciei non est de necessitate Sacramenti. Est certum: nam panis validè consecratur, & sub eius speciebus realiter continetur Christus, exhibeturque hominibus adorandus, antequam vinum sit consecratum. Et ratio à priori est, quod formæ consecrationis panis & vini sint à se invicem independentes in significando, adeoque in caulando.

Dico II. Consecratio utriusque speciei est juris Ecclesiastici & divini. Quod sit juris Ecclesiastici, patet ex Cap. Comperimus dist. 2. de consecr. ubi Gelasius Papa præcipit Sacerdotibus, ut integra Sacramenta percipiant; & consequenter etiam, ut integra consecrent: quia (ut subjungit) divisio unius ejusdemque mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire. Ex quibus tamen verbis non col-

ligitur efficaciter hoc esse juris divini: potest enim oppositum non carere grandi sacrilegio, eò quod foret abusus contra grave præceptum Ecclesiæ in tali materia.

Quod nihilominus sit etiam juris divini, Scotus d. 8. q. 3. n. 4. & alii communiter contra Majorem, Adrianum & Claudium Sainctes apud Aversa q. 11. sect. 5. Probatur ex Trid. sess. 22. cap. 1. dicente Christum corpus & sanguinem suum sub speciebus panis & vini Deo Patri obtulisse, ac sub earundem rerum symbolis Apostolis, eorumque in sacerdotio successoribus, ut offerrent præcepisse, per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem. Igitur si oblatio seu sacrificium jure divino debeat fieri in utraque specie, debet etiam in utraque confici Sacramentum; cum illud non conficiatur, nisi in sacrificio, immo confectio illius sit ipsum sacrificium. Idem confirmat praxis Ecclesiæ, quæ idcirco tam sollicitè providet, ut numquam una species sine altera consecretur, etsi Sacerdos non foret jejunus; immo etsi alter deberet supplere, quod prior inchoavit, ut habetur in Toletano VII. can. 1. & Toletano XI. can. 14. quæ referuntur Can. Illud & can. Nihil 7. q. 1. Accedit, Sacrificium hoc ex sua institutione esse repræsentationem Sacrificii cruenti, quæ explicitè & completè reperitur in duplici speciei consecratione, quâ separatim consecratur corpus, & separatim sanguis.

Nec obstat, quod Christus juxta nonnullos Patres, consecraverit in Castello Emmaus sub specie panis: nam si hoc verum sit (de quo inter Patres & interpretes est controversia) & consecratus fuerit panis solus (eò quod de vino non fiat mentio; quod etiam procedit ab auctoritate negativa) id fieri potuit à Christo per potestatem suæ excellentiæ.

Hinc sequitur, non licere sub una specie consecrare, etiam ad communicandum infirmum, juxta Doctores communiter: nam illicitum est directè intendere mutilationem Sacrificii tam graviter à Christo prohibitam, ut aliquis alius impleat præceptum, fortè divinum, communicandi in articulo mortis.

Possunt tamen dari casus aliqui, in quibus Sacerdos unâ specie jam consecratâ, licet non consecrat alteram: ut si physica vel moralis impotentia superveniat, v. g. si deprehendat vinum veneno esse infectum, vel esse aquam, & aliud vinum reperiri nequeat; aut si imminet vitæ periculum, v. g. ex ruina templi, incendio, aut incurfu hostium: præceptum enim positivum complendi Sacrificium non obligat in tanta necessitate. Secus est, quando cogeretur Sacerdos mutilare Sacrificium in contemptum fidei: tunc enim id foret intrinsecè malum. Ita communiter Doctores.

Magis controversum est, an auctoritate

58.

Immo etiam præcepti divini.

59.

Quod nequidem ad communicandum infirmum licet infringere;

Cessat tamen in casu physica aut moralis impotentia supervenientis.

60.

Quæ sit forma Sacramenti Eucharistiae.

An in illud
cadat dispē-
satio Ponti-
ficis.
Affirmant
Nonnulli,

Sed rectius
negatur.

te Pontificis possit subinde fieri consecratio unius speciei. Affirmant non solum ij qui existimant consecrationem utriusque speciei esse tantum juris Ecclesiastici, sed etiam Nonnulli ex illis qui censent esse juris divini: eò quòd videatur Pontifex posse in votis, matrimonio rato, & similibus, quæ sunt juris divini, dispensare. Sed oppositum est communius apud Doctores: Pontifex enim propriè non potest dispensare in jure divino citra specialem commissionem, etsi possit illud interpretari, ut in *Tract. de Legibus* dictum est. Deinde nullus est in Ecclesia usus hujus dispensationis. Non erat etiam necessarium aut expediens potestatem dispensandi in hoc, uti nec in aliis ritibus substantialibus, Ecclesiæ relinqui: præsertim cum ad quaslibet regiones possit & soleat asportari vinum, uti etiam triticum, ubi non nascitur.

61.
Neque dispensationem
hujusmodi
attentavit
Innocentius
VIII.

Nec refert quòd *Innocentius VIII.* dicatur dispensasse cum Norwegiis, ut in solo pane consecrarent, teste *Raphael Volaterrano l. 7. Geographiæ cap. de Saxonibus.* Idem ab *Innocentio IV.* Quidam dicunt concessum esse Norwegiis, eò quòd vinum ibi ob nimiam loci frigiditatem conservari non possit. Sed quòd ad *Innocentium IV.* attinet, nihil tale de eò referunt historia. Nullum etiam apparet vestigium istius dispensationis, uti nec alterius factæ ab *Innocentio VIII.* permanente tamen eadem necessitate: quam equidem experientia ostendit in Norwegia non esse tantam, quin vinum ibi commodè possit conservari, etiam sufficienter ad potum communem. Accedit repugnantia in verbis *Volaterrani* (ut communiter citantur: alioquin editio anni 1511. habet permixtum fuisse sine calice vino sacrificare. Qui textus vitiosus est: & fortè legendum *vini*) qui refert *Innocentium VIII.* permisisse Norwegiis, ut sine vino calicem consecrarent: non potuit autem calix vacuus consecrari, nec alia materia à Pontifice indulgeri, quam vinum à Christo institutum. Et quamvis modum loquendi *Volaterrani* emendaverit *Onuphrins ad annum 1490.* omittingo particulam, calicem; non tamen facit majorem fidem, quia ex solo *Volaterrano* accepit.

Nihilominus si casus occurreret, quo ob defectum unius speciei deberet aliqua natio, saltem longo tempore, carere sacrificio, non videtur improbabile, quòd ex rationabili interpretatione tunc cessaret obligatio præcepti divini de integritate Sacrificii: prout etiam materialis integritas confessionis jure divino præcepta definit obligare in casu necessitatis citra dispensationem: maxime quia casu quo deberet aliqua natio carere sacrificio, moraliter loquendo etiam Sacramento carere deberet.

PRÆTER Hæreticos, qui generatim in consecratione Sacramentorum determinata verba docuerunt non esse necessaria, fuerunt alii admittentes quidem in consecratione determinata verba, sed alia, quam quibus utitur Ecclesia.

Nihilominus certissimum est ad consecrationem panis requiri saltem hæc verba, aut æquivalentia: *Hoc est Corpus meum;* & ad consecrationem calicis: *Hic est sanguis meus;* sive *Hic est calix sanguinis mei.* Nam hæc verba omnes Evangelistæ & Apostolus, referentes institutionem Sacramenti, expresse runt, eademque deinceps usurpanda intulit Christus dicens: *Hoc facite &c.* Unde *Florentinum in Decreto de Armenis* definit hoc Sacramentum confici per verba Saluatoris, utique prædicta. Quod etiam expresse runt Patres, & semper sensit ac practicavit Ecclesia. Ratio est, quòd illa verba proferat Sacerdos in persona Christi; Sacerdos autem loquens in persona Christi hoc conficit Sacramentum, ut ait *Florentinum supra.* Deinde eadem significant conversionem panis & vini in Corpus & Sanguinem; quæ est consecrationis effectus.

Sed aliqui Catholici dubitarunt, an Christus ipse consecraverit per eadem verba: nam potius ipsum virtute suæ excellentiæ consecrasset sine verbis, credibile putavit *Innocentius III. l. 4. de mysteriis missæ c. 6.* & ex professo defendit *Catherinus in Opusculo de verbis consecrationis.* Alii saltem putarunt ipsum consecrasset per alia verba nobis ignota; aut per usitata quidem, non tamen in quantum publicè prolata & ab Apostolis audita, sed antecedenter secretò prolata. Fundantur in eo, quòd juxta narrationem Evangelistarum Christus verba consecrationis usitata dixerit post distributionem factam. Et de calice *Marci 14.* dicitur: *Berberunt ex illo omnes.* Deinde subditur: *& ait illis: Hic est sanguis meus &c.* Quidam etiam Patres indicant Christum consecrasset, dum benedixit.

Verum oppositum est indubitatum apud omnes Doctores. Idque satis indicat contextus Evangelii, prout semper fuit intellectus. Idem expressè docent Patres, *Eusebius Emisenus,* & refertur c. *Quia corpus, de Consecr. dist. 2. Damascenus l. 4. de fide c. 14.* scribit: *Dixit antiquitus, Producat terra herbarum viventem, atque ea etiam cum orto imbore fecit, sicut producit, divino præcepto impulsæ ac roboratæ. Dixit Deus, Hoc est Corpus meum, &c. Hic est sanguis meus, &c. Hoc facite in meam commemorationem: atque omnipotenti ipsius præcepto, donec ipse venerit, hoc efficitur: ac phylia huic novæ segeti per consecrationem.*

orationem exiit sancti Spiritus vis innumbrans. Trinitum quoque Jesh. 13. c. 1. idem clare supponit. Et c. 4. ex veritate verborum consecrationis declarat fieri conversionem panis in corpus Christi, eandemque fuisse factam à Christo, quando verba consecrationis protulit, dicens: Quoniam corpus sum id quod sub specie panis offerebat, verè esse dixit, ideo per ipsum semper in Ecclesia Dei fuit, per consecrationem panis & vini conversionem fieri &c.

65. Fundamentum aliorum nullius est momenti. Nam facile evangelistae postea factum prius retulerunt per anticipationem Scripturis usitatum, uti contigit Marci 14. Non est tamen necessarium ad ordinis inversionem in altero exemplo recurrendum: potuit enim Christus simul atque frangebatur, & dabatur, velut eodem tempore dixisse: Hoc est corpus meum. Immo prius consecrasset, quam discipulis dederit, colligitur ex ipsa Scriptura: nam postquam Mattheus dixit: Deditque Discipulis; addit: & ait Accipite; adeoque factus significat tunc necdum distributionem factam (cum ly Accipite, sit verbum imperantis, non imperetur autem, quod jam factum constat) sed tunc moraliter fieri, quando verba dicuntur.

Similiter ut benedicere sit idem quod consecrare, si putat D. Thomas & plures alii, sensus erit (ut idem D. Thomas explicat) benedixit &c. dicens, Hoc est corpus meum; ita ut benedicere fuerit, dicere illa ipsa verba. Quamvis rectius existimet D. Bonaventura, Titelmannus, Jansenius, Suarez & plurimi alii, fuisse distinctas actiones, & Christum varias praemisisse consecrationi pro majori solemnitate ipsius sacrificii. Tum quia in Evangelio distinctè narrantur. Tum quia id supponere videtur Tridentinum, sess. 13. c. 1. dicens, Redemptorem nostrum hoc Sacramentum instituisse, cum post panis viniq; benedictionem, se suum ipsius corpus illis praeberet, ac suum sanguinem, discretis ac perspicuis verbis restituit. Supponit igitur verba consecrationis fuisse dicta postquam Christus materiam ipsam benedixit. Tum quia id conformius est sensui Ecclesiae, quae in Canone missae (ubi Sacerdos exactissimè Christum refert, & imitatur) istas actiones distinctissimè recitat. Unde primò accepit panem, secundò gratias egit Deo Patri, tertio panem benedixit, quarto apparenter fregit, quinto consecravit, denicè distribuit.

66. Fuerunt insuper nonnulli Recentiores Graeci, existimantes verba ordinaria consecrationis non sufficere, nisi addantur quaedam verba deprecatoria, quibus à Deo peccatur panis & vini conversio: eò quod in omnibus Graecorum Liturgiis post verba Christi ponatur ejusmodi oratio. Sed hoc est contra communem Ecclesiae Catholicae existimationem, apud quam preces adhibentur tamquam pia solum ceremonia. Immo ipsi Graeci statim post verba Christi,

non expectatis aliis precibus, proponunt Sacramentum adorandum populo, qui etiam ad verba Sacerdotis consecrantis, Hoc est corpus meum, quod pro vobis frangitur in remissionem peccatorum, respondet Amen. hoc est, Verum; supponens utique ex tunc ibi esse corpus Christi. Ipseque Christus sine alia prece, etiam juxta Graecos; consecravit per verba consueta; quibus tamen ipse subjunxit: Hoc facite; adeoque similibus verbis consecrate. Ratio est, quòd verba illa contineant integram significationem conversionis panis & vini; neque Christus alia verba instituisse legatur.

Unde per deprecationem illam, in Liturgiis Graecorum sequentem consecrationis verba, non petitur, ut panis & vinum fiat seu evadat corpus Christi, sed ut panis, qui jam corpus Christi est, & qui in calice est sanguis Christi, fiat accipientibus in salutem, animae & remissionem peccatorum: sicut in Missa Romana dicitur: Hac commixtio & consecratio Corporis & Sanguinis tui, fiat accipientibus nobis in vitam aeternam. Quocirca in Concilio Florentino Graeci à Latinis interrogati, cur prolatis Christi verbis adderent ejusmodi orationem, responderunt, ut sequitur. *Fateri nos diximus; per haec verba fuit.* (consecrationis scilicet) *transmutari sanctum panem & fieri Corpus Christi: sed postea quemadmodum & ipsi dicunt, Jube perferri dona haec per manus sancti Angeli tui in supercaeleste tuum altare: ita nos quoque oramus dicentes, ut Spiritus sanctus descendat super nos, & faciat in nobis panem hunc pretiosum Corpus Christi &c. transmutetque illa spiritu suo sancto: ut fiant accipientibus in Emundationem animae, in remissionem peccatorum, non verò in iudicium aut condemnationem.* Addit Bessarion Cardinalis, verba illa dici adgratulatiòe ob consecrationem mox factam: ea tamen à sanctis Patribus per modum deprecationis fuisse prolata, ut ostendatur Spiritum sanctum esse doni auctorem. Maximè autem sic poterant proferri, eò quòd ipso momento quasi praesenti haec operatio caelestis fieret. Simili ritu Graeci etiam in Ordinatione post verba formae Spiritum sanctum invocant.

Tertio refertur Scotus dist. 8. q. 2. n. 4. docuisse, necessarium requiri verba Canonis praemitti solita: *Qui pridè quàm pateretur &c.* non quidem tamquam essentialia formae consecrationis, sed solum ut per illa appareat Sacerdotem loqui in persona Christi, adeoque non de suo, sed de Christi corpore dicere, *Hoc est Corpus meum.* Scotus tamen tantum loquitur argutivè, & nihil definit, ut patet manifestè ex contextu, & ex Reportatis ibidem n. 3. & in fine quaestionis. Nec arguit requiri in individuo ista verba, sed sive ex illis, sive ex circumstantiis aliis, videri necessarium, determinari Sacerdotem, ut censeatur loqui in persona Christi. Pro quo rationem meritò dubitandi allegat

67. Ritus Graecorum Calicis ex-ponitur.

Et ab ipsa quoque in Florentino expostus

68. An verba Qui pridè &c. sint necessaria.

allegat, Nihilominus Doctores communiter censent ad hoc sufficere ipsam intentionem Sacerdotis: non enim debet quasi reflexè dicere, se loqui in persona Christi; sed sufficit, quòd in actu exercito ita loquatur. Nam qui ex officio est constitutus ad gerendam personam alterius, potest suà intentione nomine illius agere aut loqui, etsi id reflexè non dicat. Sicut Angelus in veteri testamento nullis verbis præmissis dicebat: *Ego sum Deus Abraham.*

69.

Ostenditur
contra quosdam
Græcos
consecratio
panis non
necessario
addendum:
Quod pro
vobis da-
tur.

Quartò nonnulli recentiores Græci putarunt ad formam consecrationis panis essentialiter requiri illa verba *Lucæ 22. Quod pro vobis datur vel 1. Cor. 11. Quod pro vobis traditur.* Sed error hic satis refutatur ex praxi Ecclesiæ latinæ, quæ à Petro Apostolo edocta utitur his solum verbis: *Hoc est Corpus meum.* Alia quoque verba omittunt non solum Patres passim, sed etiam Matthæus & Marcus, illa si forent essentialia, minimè omittendi. Et quamquam Christus illa dixerit, non tamen tanquam essentialia; uti neque hæc: *Accipite & comedite.* Deinde ista verba non significant, conversionem panis in Corpus, sed eam adæquatè significant quatuor verba usitata. Immo ne quidem sunt substantialia seu de integritate: tum quia alioquin illa non omittisset Ecclesia Catholica: tum quia nullum est id asserendi fundamentum: tum quia non jvant ad significandum Corpus Christi esse sub speciebus: tum quia plerique Patres illa non addunt.

70.

Verba novi
& æterni
Testamen-
ti &c. esse
essentialia
putavit D.
Thomas.

Quintò *D. Thomas 9. 78. art. 3. & 4. dist. 8. q. 2. art. 2. quæstionculâ 1.* (quem sequitur *Petrus Soto, Toletus & pauci alii*) existimavit omnia verba, quæ Ecclesia Romana adhibet in consecratione calicis, usque ad illud, *Hæc quotiescumque feceritis, exclusivè, esse de substantia consecrationis sive (ut loquitur posteriori loco ad 3) omnia esse essentialia Sanguini* prout in hoc Sacramento consecratur. Quomodo etiam clarè se explicat *q. 60. art. 8.* ut proinde sit contra apertam mentem *S. Thomæ* excogitatum à *Dominico Soto & quibusdam recentioribus Thomistis,* verba illa non esse quidem de essentia, sed de substantia & integritate, sic videlicet, ut quàmvis sine illis possit Sacramentum confici, tamen verè concurrant, quando exprimentur. Sed oppositum docet *Magister, Alensis, D. Bonaventura, Scotus & alii unanimiter.* Et probatur efficaciter ex eò, quòd in aliis Liturgiis quædam ex illis verbis omittantur. Nam in omnibus Liturgiis Græcorum omittitur *ly æterni & Mysterium fidei*, ut patet ex illa *Basilii, Chrysostroni,* immo ipsius *Jacobi Apostoli.* Et in Missa *Æthiopum* (cujus Auctor creditur *S. Matthæus*) omittitur: *Novi & æterni testamenti, Mysterium fidei.* Immo in variis Liturgiis *Maronitarum* (quas adscribunt *S. Joanni Evangelistæ*) tantum habetur: *Hic est sanguis meus.* Qui ritus num-

Oppositum
(quod com-
muniter
Theologi
tradunt)
declaratur.

quam sunt ab Ecclesiâ Catholica in consecrationem vocati. Ut proinde absurdè & temerariè respondeat *Poludanus* in illis Ecclesiis non confici Sacramentum. Satis dixisset *D. Thomam* non ita fuisse sensurum, si vidisset hæc exempla; quæ non vidisset perspicuum est: cum nullam illorum fecerit mentionem, quantumvis priori loco usque ad novem objectiones circa hanc formam proponat.

Hinc etiam patet, non esse de substantia consecrationis juxta explicationem *Dominici Soto:* nam alioquin omnes illæ Ecclesiæ perpetuò omittissent aliquæ, quod ex instituto Christi est de substantia formæ. Deinde in consecratione Corporis non est de essentia aut substantia *ly, Quod pro vobis datur;* ergo nec similia verba pertinent ad substantiam consecrationis calicis. Ratio est, quòd illa verba non pertinent ad significandam conversionem seu præsentiam sanguinis sub speciebus vini, sed ad hoc sufficiant ista: *Hic est sanguis meus.* Non est autem in potestate Sacerdotis differre effectum formæ, quæ vi significationis suæ est conversiva, usque ad prolationem verborum eò non spectantium, & prolatis jam verbis solum & plene significativis hujusmodi conversionis. Quæ admodum differre non posset effectum, si adderet Consecrationi corporis *ly Quod pro vobis datur;* vel *ly Crucifixum, sepulchrum, jam gloriosum &c.*

Fateor tamen (quidquid fecus senserit *Lugo*) Deo volente potuisse sic esse institutam formam, ut verba priora non haberent effectum sine posterioribus addi solitis: Etsi enim hæc non significant conversionem istam vi verborum, adeoque de facto non concurrant, potuisset tamen illis annexi significatio sacramentalis; immo etiam verbis quibuscumque disparatis. Quod non jvat intentum *Thomistarum.*

Si autem quærat, cur illa additio potius sit retenta in forma calicis, quàm similis in forma panis, in qua similiter à Christo fuit facta, ac etiamnum fit à Græcis? Respondeo idè quòd forma calicis posterius ordinariè adveniens compleat oblationem sacrificii: in qua proinde ad expressiorem representationem passionis Christi (quam recollit sacrificium) additur; & quia magis significatur passio per effusionem Sanguinis.

Pleraque porò verba hujus additionis narrantur in Evangelio tamquam à Christo dicta. Quod etiam censendum est de *ly æterni, & mysterium fidei:* quamquam Scriptura non referat. Sufficit enim Traditio, quam satis docet Canon *Missæ,* & usus antiquissimus. Et expresse affirmat *Innocentius III. cap. Cum Martine, de celebr. Missæ.* Convenienter quoque apponuntur, habentque sensum optimum. Nam significant Sanguinem Christi esse authenticum instrumentum,

tum, quo novum Testamentum consignatur in æternum manurum, esseque mysterium fidei, id est arcanum solâ fide cognitum: qui effundetur, scilicet in passione, aut in altari, in salutem ac remissionem peccatorum. Vide etiam horum explicationem apud D. Thomam quæst. 78. art. 3.

QUÆSTIO IX.

An verba Consecrationis proferenda sint recitativè, an verò significativè, & quid significent?

NOTA illud proferri recitativè sive historialiter, quòd solum refertur tamquam ab alio dictum; prout facimus referendo aliorum Auctorum verba. Significativè verò sive assertivè dicitur, per quod intendimus aliquid affirmare vel negare. Inter quæ est magna diversitas: qui enim aliqua verba solum recitat, verum dicit, etsi verba illa sint falsa, dummodò sint ab alio prolata, prout ipse recitat, qui verò ea refert significativè, ut dicat verum, debent verba esse conformia rebus quas significant.

Dico I. Forma consecrationis non solum recitativè, sed etiam significativè debet proferri. Quòd recitativè, docent communiter Doctores contra Vasquez. Et videtur manifestum ex contextu Canonis, in quo Sacerdos expressè dicit, Christum verba formæ protulisse, & ea esse verba Christi. Quòd etiam significativè proferri debeat, docent similiter Doctores communiter contra Alphonsum Salmeronem & paucos alios post Innocentium III. l. 4. De mysteriis missæ c. 17. Probatum I. quia Sacerdos debet non solum referre, quid Christus dixerit, sed etiam circa præsentem materiam individuam sic se habere, ut de ea asserat seu significet Esse corpus meum, id est, Christi. In hujus namque persona Sacerdos consecrans loquitur, juxta Florentinum in Decreto de Armenis: adeoque non solum recitat, sed etiam asserit, Hoc est Corpus meum: qui enim solum refert alterum hoc vel illud dixisse, non ideo loquitur in persona alterius. Probatum II. quia ille sensus requiritur ad valorem, qui est Christi: ille autem est enuntiativus: Christus enim significativè formam protulit, adeoque & Sacerdotes sic proferre debent, quibus dixit: Hoc facite &c. Probatum III. quia verba consecrationis significant, & quidem practicè, sub speciebus poni Corpus & Sanguinem Christi, adeò ut forma foret falsa, si Corpus & Sanguis ibi non poneretur: ergo non tantum recitativè, sed etiam assertivè debent proferri: aliàs enim Sacerdos verum diceret, hoc est, referret seu verus esset in refe-

rendo, etsi Corpus Christi numquam sub speciebus fuisset: adeoque ex veritate verborum consecrationis sacerdotalis non rectè demonstraretur seu inferretur præsentia Christi.

Quàmvis autem eadem oratio non possit habere duplicem sensum significativum (quod Plurimi negant, eò quòd variæ Scripturæ habeant duplicem sensum etiam litteralem) potest tamen saltem habere unum recitativum, & alterum significativum; quidquid dicat Vasquez, quem contextus Canonis satis in præsentem convincit. Et ratio est, quod per recitativum sensum nihil significetur, sed verba solum referantur ut ab alio prolata, adeoque potest loquens velle per eadem verba aliquid significare. Sic solent Magistri in scholis & Concionatores in cathedris relatâ alicujus auctoritate utrumque intendere. Sic etiam furi rectè dicitur, Deus rectè dixit: Non furtum facies: intentione referendi verba Dei & significandi malitiam furci. Quomodo dixit ipse Christus: Matth. 15. Bene prophetavit de vobis Isaias dicens: Populus hic labiis me honorat, cor autè eorum longè est à me.

Adverte tamen, quod etsi uterque proferendi modus sit præceptus, sola tamen prolatio significativa sit necessaria ad valorem consecrationis: cum illa sola sufficiat ad hoc ut verba significant, adeoque efficiant conversionem panis & vini. Uti etiam sufficit, ut Sacerdos loquatur in persona Christi, quod tantum Florentinum requirit. Unde nisi hæc intentio assertivè proferendi adsit, saltem implicite (adest autem practicè semper eo ipso, quòd Sacerdos velit absolute facere, quod Christus fecit seu facere instituit) Sacerdos verè non consecraret.

Adverte II. verba consecrationem præcedentia tantum recitativè proferri. Nisi quod verosimile sit Sacerdotem loqui in persona Christi, adeoque significativè, in his verbis: Accipite & manducate. Quod etiam ex Patribus deducit Irgo d. 11. sect. 5. n. 120. & consequenter idem dicendum foret de adverbio, enim. Quod alioquin tantum recitativè dici videretur, uti præcedentia: idque absolute contendit Coninek. Quàmvis adhuc Nonnulli contendant significativè dici ob hoc, quod Sacerdos non solum referat, quid Christus dixerit, sed etiam significet causam ob quam Christus dixerit: Accipite & comedite. Sed facile responderet Coninek Sacerdotem id non asserere, sed referre, nec aliter significare.

Quod attinet ad verba à Latinis in forma calicis addi solita: Qui pro vobis & pro multis effundetur &c. & à Græcis in forma consecrationis panis: Quod pro vobis datur, sive frangitur: si referantur ad passionem Christi (ut habet communior sententia Doctorum & Patrum) tantum proferuntur recitativè; cum effusio sanguinis in cruce non possit jam significari tamquam futu-

75.
Potest eadem oratio proferri simul recitativè & significativè.

76.
Sola prolatio assertivè requiritur ad valorem.

An aut quæ verba formam antecedentia significant proferantur.

77.
Verba addi solita in forma calicis, an proferantur tantum recitativè.

futur. Nisi quis dicere mallet, Sacerdotem sic loquentem repræsentare Christum loquentem tempore ultimæ cœnæ ad discipulos, respectu cuius temporis effusio sanguinis in cruce erat futura. Quâ ratione poterunt ista verba etiam enuntiativè proferri. Quod rectius & facilius fieri posset, si cum *Jansenio Gandavensi* verba illa non referantur ad traditionem Corporis vel effusionem Sanguinis in cruce, sed ad oblationem illius in Sacrificio Eucharistia.

78.

Pronomina hic & hoc non demonstrant panem & vinum.

DICO II. Pronomen demonstrativum *hic* vel *hoc*, non demonstrat panem aut vinum: nam illa non sunt corpus Christi aut sanguis. Ob eandem rationem non significat species sensibiles. Non etiam significat corpus aut sanguinem Christi distinctè & ex parte subjecti intellectum: sic enim esset propositio nugatoria; q. d. Corpus meum est corpus meum.

Quis sensus formæ, si pronomina sumantur adjectivè.

Itaque potest primò sic explicari, ut sub ipso nihil intelligatur, quod se teneat ex parte subjecti, sed tantum quod se teneat ex parte prædicati, ad quod pronomen immediatè referatur tamquam adjectivum ad suum substantivum, cum eo conveniens in genere, numero & casu; sic ut in fine prolationis formæ demum significet ac demonstrat *ly hoc*, ipsum Corpus Christi, & *ly hic*, ipsum calicem Sanguinis sive Sanguinem Christi. Ita *Vasquez d. 201. c. 4. Præpositus* & varii Recentiores. Et probatur: quia modus hic explicandi apparet expeditus, nec aliquod sequitur ex eo inconveniens. Nam quòd posset objici vitium negationis, quale est hic, Homo est homo: facile solvitur dicendo, non esse magis quam in multis aliis similibus propositionibus v. g. hic est equus &c. quarum subjectum demonstrat prædicatum. Ratio autem est, quòd prædicatum concipiatur alio modo, quam subjectum.

79.

Quis sensus, si sumantur substantivè.

Secundò potest pronomen accipi substantivè, sic ut ex parte subjecti aliquid subintelligatur v. g. sub *ly hoc*, singulare entis, ut docet *Scotus disp. 8. q. 2. n. 17.* sive (ut loquitur *ibidem in Reportatis n. 9.*) suppositum singulare entis sub speciebus contentum. Alii autem censent demonstrari singulare substantiæ, corporis, edulii, contenti &c. quod tamen ferè in idem redit: sensus sit, hoc singulare, quod sub accidentibus his continetur, est corpus meum, scilicet in fine prolationis. Similiter in consecratione calicis pronomen *hic* substantivè sumptum significat liquorem, potum, calicem aut quid simile. Ratio est: tum quia Doctores communis sic explicant: tum quia sine incommodo sic explicari potest.

Contra hanc tamen explicationem (quam *Vasquez sup. c. 2.* censet valde probabilem) objicit idem *Vasquez*, quòd pronomen *hoc* demonstrat ad sensum, cui tantum demonstrari potest aliquod individuum de-

terminatum: si autem demonstraret contentum sub his speciebus, demonstraret tantum aliquod individuum vagum, quòd potius signaretur per *ly, Aliquis*, quam per *ly Hoc*. Resp. pronomen *hoc* non demonstrare contentum in vago; sed ipsum singulare corpus Christi, tamen sub consula ratione individui generici, entis v. g. & demonstrare pro ultimo instanti completæ orationis. Vide *Scotum sup. & n. seq.* Aliter respondere potest cum *Suarez & aliis*, pronomine *hoc*, signari individuum determinatum, & demonstrari ad sensum, quoad accidentia sensibilia, nec eatenus signari individuum vagum (quale signaretur per *ly Aliquis cibus*) simul tamen signari, & ad intellectum demonstrari individuum in confuso, quantum ad substantiam, v. g. individuum substantiale sub his accidentibus contentum: quòd est indifferens pani communi & consecrato, & per prædicatum determinatur ad corpus Christi, sicut determinaretur ad panem dicendo, hoc est panis.

DICO III. Verbum *Est*, significat identitatem & convenientiam, quæ unum dicitur esse aliud. Patet: nam ista est ultima & propria significatio verbi *Est*: forma autem consecrationis debet accipi secundum propriam & apertissimam significationem, secundum quam semper à Patribus intellecta est, juxta *Tridentinum sess. 13. c. 1.* Ex quo rejecta manet quorundam explicatio, qui verbum *Est*, olim explicarunt per verbum *sit*, seu *transit*. Estque hoc verbum formæ essentialis: cum sine verbo non stet propositio.

DICO IV. Conjunctio *Enim* ponitur tantum ad continuationem verborum subsequentium cum præcedentibus, & insinuat causam verborum, quæ Christus dixit: *Accipite & manducate*. Patet satis ex contextu Canonis. Unde nullo modo est de essentia formæ: immo ob parvitatem materiæ omisio illius non videtur mortalis, secluso contemptu, ut notat *Suarez disp. 59. sect. 1.* quid quid aliqui contradicant. Quamvis contemptus facile esse posset in omnino voluntariè omittente; cum nulla possit esse ratio omittendi.

DICO V. Corpus, significat compositum ex carne, nervis & ossibus, similiter sanguis, significat liquorem contentum in corpore humano. Sensus notum. Hæc namque est communis & propria istarum vocum acceptio.

Unde cum vox *caro*, in rigore significet certam corpori partem, & sic sumpta nullatenus sit synonymia cum voce *corpus*, patet non sufficere ad formam consecrationis. Sensus est, si per tropum, satis usitatum, etiam sacræ Scripturæ, sumatur pro toto corpore. Et sic conciliari possunt Doctores, quorum aliqui asserunt, alii negant valere consecrationem sub hac forma; *Hæc est caro mea*.

Perinde autem est quoad sensum, sive dicatur Sanguis, sive calix Sanguinis: nam ca-

lix sumitur pro vase hoc sensu: Hic est calix seu vas continens sanguinem meum. Vel sumitur calix per metonymiam pro ipso potu contento, quali dicitur: Hic est Sanguis meus contentus in calice; ut explicat D. Thomas q. 78. art. 3. ad 1. & alii frequenter.

At verò alio ordine Lucas & Paulus verba disposuerunt. Lucas quidem: Hic est calix novum testamentum in sanguine meo. Paulus vero: Hic calix novum testamentum est in meo sanguine. Idem tamen est sensus substantialis, adeoque (quidquid Aliqui contradixerint) forma est valida, etsi contra ritum Ecclesiæ. Credendum enim est singulos canonicos Scriptores institutionem hujus Sacramenti narrantes assignasse formam substantialem sufficienter. Et de facto in Missa s. Isidori (quæ habetur in Ecclesia Toletana) continetur hæc forma. Sensus proinde est: Hic est calix sanguinis mei, quo novum testamentum conditur & firmatur; sive, Hic calix est novum testamentum in meo sanguine, hoc est, ratione sanguinis mei quem continet.

Dico VI. Vox meus sive meum, determinat corpus sive sanguinem, indicatque formam proferri in persona Christi. Unde non valeret, si diceretur, Hoc est corpus Christi: quia tunc Sacerdos non loqueretur in persona Christi.

Petes an formæ consecrationis operentur ut veræ, an ut significativæ? Resp. illas operari conversionem, non ut veras, sed ut significativas. Ita Scotus sup. in 4. 5. Propter hoc dicitur, Valgus, Pæpofitus & alii passim, contra Coninck & quosdam Thomistas. Probatur: quia veritas formarum consecrationis est naturâ posterior existentia Corporis & Sanguinis Christi sub speciebus, cum ab hac tamquam termino significato veritas dependeat: ergo non possunt causare ut veræ seu secundum

veritatem; alioquin veritas deberet tamquam causa esse prior existentia Corporis & Sanguinis sub speciebus. Unde quàmvis simul tempore forma consecrationis significet, efficiat & sit vera; tamen prius naturâ significat; posterius naturâ abstrahendo à veritate & falsitate efficit, postremò est vera.

Pro fine hujus quæstionis nota Scotum sup. n. 19. & seqq. problematicè disputare, an formæ consecrationis virtute sermonis significant Corpus & Sanguinem Christi esse sub speciebus pro instanti prolationis copulæ, an verò pro ultimo instanti propositionis. Et quàmvis loco citato videatur satis inclinari in prius, nempe formas significare præsentiam ex vi sermonis pro instanti prolationis copulæ, etsi veræ sint pro ultimo instanti, eò quòd intentione proferentis determinetur tota oratio, omnesque illius partes pro instanti completæ orationis: nihilominus in Report. ibid. n. 7. & 8. cum communi sententia resolvit, significare pro ultimo instanti propositionis. Et meritò: quia alioquin fatendum esset formas consecrationis non esse in rigore veras. Ratio est: quia est de ratione subjecti, copulæ & prædicati, quòd significant tamquam partes enuntiationis: sed ante instans completæ enuntiationis non sunt partes illius; ergo ut tales non possunt significare. Confirmatur: quia etsi in propositionibus speculativis obiectum ordinariè existat pro instanti enuntiationis inchoatæ; in practicis tamen significatur quòd est pro instanti prolatæ orationis. Sic cum princeps dando vel instituendo aliquod officium dicit, Hoc officium est tuum, Tu es prætor &c. non significatur illud quòd est pro initio enuntiationis, sed quòd vi enuntiationis est futurum.

84. Ex vi sermonis significant Corpus & Sanguinem esse non pro instanti copulæ, sed completæ propositionis.

DISPUTATIO TERTIA.

De Præsentia Christi in Eucharistia.

QUESTIO I.

An in Eucharistia sit realiter & substantialiter Corpus & sanguis Iesu Christi?

PRIMI omnium Hæretici (ut eos vocat Augustinus) qui hoc mysterium negarunt, aut saltem de eo dubitarunt, fuerunt discipuli illi, qui Joan. 6. audientes Christum de hoc differens, dixerunt: Durus est hic sermo, & quis potest eum audire? Et abierunt retrò cum quibusdam Capharnaitis dicentes: Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? Inter illos fuit Judas juxta Augustinum Tract. 27. in Joannem, & Chrysostomum Herimæ Sum. Theol. Pars IV.

Homil. 46. in Joannem; adeoque Sacramentarii habent præceptorem & ducem eundem, qui fuit dux eorum, qui comprehenderunt Jesum. Quòd etiam colligitur ex Joan. 6. ubi Christus ait: Sed sunt quidam ex vobis, qui non credunt, dictis nimirum de Eucharistia. Sciam enim ab initio Iesus, qui essent non credentes, & quis traditurus esset eum. Quem dein claritis denotans ait: Ex vobis unus diabolus est.

Secundo loco recensentur quidam Corinthii reprehensi ab Apostolo i. ad Cor. 11. quòd Eucharistiam tamquam cibum communem fumerent. Unde ait: Audio scissuras esse inter vos, & ex parte credo: nam oportet & hæreses esse. Sed videntur potiùs hæscissuræ pertinuisse ad modum celebrandi cœnam dominicam, quòd scilicet cum contemptu

Inter quos Iudas, Sacramentarii dux.

2. Quid in Corinthiis iacet Apostolus i. Cor. 11.

Z temptu